

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Η ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ

ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τσαούση Μαίρη

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια : Βασιλική Λαλαγιάννη

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2016

Copyright © Τσαούση Μαίρη, 2016.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς την συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν την συγγραφέα και μόνο.

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Την παρούσα εργασία την αφιερώνω στην υπέροχη οικογένειά μου στην Αυστραλία και σε όλους εκείνους που μεταναστεύουν σε μια ξένη χώρα με όνειρα και ελπίδες για ένα καλύτερο μέλλον.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές» του τμήματος Πολιτικών Επιστημών και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και είναι αποτέλεσμα εκτενούς αναζήτησης και έρευνας.

Θα ήθελα να απευθύνω τις θερμότερες ευχαριστίες μου αρχικά στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κυρία Βασιλική Λαλαγιάννη για την καθοδήγηση και τις συμβουλές της επί της οργάνωσης και της δομής της παρούσας εργασίας. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Μάριο Μπάρτζη για την ευγενική βοήθεια και την υποστήριξή του.

Θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στην Αναστασία, στην Ιοκάστη και στον Αλέκο για την προτροπή και την αμέριστη στήριξή τους σε όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών, η οποία ήταν σημαντική και απαραίτητη για την ολοκλήρωση της πρώτης ερευνητικής μου δραστηριότητας. Ευχαριστίες οφείλω και στους γονείς μου, για την συμπαράστασή τους από τα πρώτα χρόνια των σπουδών μου.

Τέλος, ευχαριστώ όλους τους καθηγητές του τμήματος ΠΕΔΙΣ για τις γνώσεις τις οποίες μας μετέφεραν.

Πίνακας περιεχομένων

Αφιέρωση	σελ 3
Ευχαριστίες	σελ 4
Περίληψη	σελ 8
Abstract	σελ 9
Εισαγωγή	σελ 10

Θεωρητικό Μέρος

Κεφάλαιο 1

Ιστορική αναδρομή	σελ 14
-------------------------	--------

Κεφάλαιο 2

Οι δομές του Ελληνισμού στην Αυστραλία	σελ 19
2.1 Η προσήλωση στην Εκκλησία και τον ορθόδοξο χριστιανισμό	σελ 20
2.2 Οι κοινότητες	σελ 22
2.3 Γλώσσα και εκπαίδευση	σελ 23

Κεφάλαιο 3

Πολιτισμός και τρόποι έκφρασης των ελλήνων

της διασποράς στην Αυστραλία	σελ 27
3.1 Μουσική και θέατρο	σελ 28
3.2 Οργάνωση εκδηλώσεων-φεστιβάλ	σελ 30
3.3 Λογοτεχνία	σελ 31
3.4 Έντυπος τύπος	σελ 31

3.5 Κινηματογράφος.....	σελ.32
3.6 Σπουδαίοι Ελληνοαυστραλοί καλλιτέχνες.....	σελ.33

Ερευνητικό μέρος

Κεφάλαιο 4

4.1 Το αντικείμενο και οι στόχοι της έρευνας	σελ 34
4. 2 Ερευνητικά ερωτήματα	σελ 35
4.3 Μεθοδολογία -ερευνητικό εργαλείο και ζητήματα ηθικής δεοντολογίας	σελ 35
4.4 Δείγμα	σελ 37
4.5 Μεθοδολογικές δυσχέρειες και ερευνητικές δυσκολίες	σελ 38

Κεφάλαιο 5

Παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων.....	σελ 39
5.1 Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά	σελ 39
5.2 Ο χρόνος και τα αίτια της μετανάστευσης	σελ 40
5.3 Η σχέση της πρώτης και δεύτερης γενιάς με την ελληνική Γλώσσα και η διατήρησή της	σελ 41
5.4 Οι σχέσεις της εκκλησίας με τις κοινότητες	σελ 44

Κεφάλαιο 6

Συμπεράσματα και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	σελ 46
--	---------------

Παράρτημα

Παράρτημα 1.....

Παράρτημα 2.....

Παράρτημα 3.....

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία αφορά την πολιτισμική παρουσία των Ελλήνων της Αυστραλίας. Το πρώτο και βιβλιογραφικό μέρος, ξεκινώντας από την ιστορική αναδρομή που αφορά την παρουσία των Ελλήνων στην Αυστραλία, στο χωροχρόνο, συνεχίζει, αναλύοντας τις δομές του ελληνισμού στην Αυστραλία, καθώς και την προσήλωση των Ελληνοαυστραλών στην εκκλησία, το ρόλο της εκπαίδευσης, της γλώσσας και των κοινοτήτων. Παράλληλα παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο η μουσική, το θέατρο, οι εκδηλώσεις και τα φεστιβάλ, η λογοτεχνία και ο έντυπος τύπος, αποτελούν στοιχεία πολιτισμικής παρουσίας και έκφρασης των Ελλήνων της διασποράς. Στο δεύτερο και ερευνητικό μέρος, στο οποίο χρησιμοποιήθηκε ποιοτική μέθοδος ανάλυσης με ημιδομημένο οδηγό συνέντευξης, αναλύεται η χρονική περίοδος που μετανάστευσαν οι Έλληνες στην Αυστραλία καθώς και τα αίτια που τους ώθησαν στο να μεταναστεύσουν, η δομή της ελληνικής οικογένειας στην Αυστραλία και ο ρόλος της γλώσσας ως παράγοντας πολιτισμικής παρουσίας των Ελλήνων, οι σχέσεις των Ελλήνων μεταναστών στην Αυστραλία με την Εκκλησία και τις κοινότητες. Τέλος, παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο οι τέχνες και ο πολιτισμός αναδεικνύονται στην ελληνική διασπορά της Αυστραλίας.

Λέξεις κλειδιά: Διασπορά, πολιτισμός, Ελλάδα, Αυστραλία, πολιτισμική παρουσία.

Abstact

This thesis concerns the cultural presence of Greeks in Australia. The first bibliographic part, starting from the history regarding the presence of Greeks in Australia, in time and space, and continues analyzing the Greek structures in Australia, as well as the commitment of the Greek-Australian church, the role of education, language and communities. In parallel mode occurs in which music, theater, events and festivals, literature and the printed press, are cultural elements presence and expression of the Greek diaspora. In the second part and research, where qualitative analysis method was used, with semi-structured interview guide, we analyzed the period when the Greeks migrated to Australia as well as the reasons that led them to emigrate. The structure of the Greek family in Australia and the role of language as a cultural presence of Greeks factor. Relations of Greek immigrants in Australia with the Church and communities. And presentation of how the arts and culture emerged in the Greek diaspora in Australia.

Keywords: Diaspora, culture, Greece, Australia, cultural presence.

Εισαγωγή

Ο όρος "Διασπορά" ως κοινωνική κατηγορία αναφερόταν παλαιότερα σε κάθε είδος φαινομένου που απορρέει από τις μεταναστεύσεις εβραϊκών πληθυσμών, όντας εξόριστοι από την πατρίδα τους σε πολυάριθμους τόπους (Bhat, 2015). Σ' ένα γενικότερο πλαίσιο μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι οι εμπειρίες της διασποράς ταυτίζονται με καταστάσεις δύσκολες, καθώς συνδέονται με αναγκαστικές μετακινήσεις πληθυσμών, αποξένωση, περιθωριοποίηση και απόρριψη, έχοντας παράλληλα και την ελπίδα της επιστροφής στην μητέρα πατρίδα (Alexiou, 2005:14-16).

Σήμερα ο όρος αυτός χρησιμοποιείται για τους Αρμένιους, τους Αφρικάνους, και γενικότερα για κάθε κοινωνία η οποία συγκροτείται από διεθνιστικά χαρακτηριστικά (έχει αναπτύξει δηλαδή κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά δίκτυα εκτός των συνόρων της).

Η έννοια της διασποράς μπορεί να ερμηνευτεί και ως μια κατάσταση διπλής συνειδήσεως, όπως την μετέφερε και ο W.E.B Du Bois. Συγκεκριμένα, ο εν λόγω όρος συσχετίζεται και με την διπλή ταυτότητα, τη διπλή πραγματικότητα που μπορεί να αισθάνεται ένας μετανάστης επιθυμώντας να ανήκει στην πατρίδα του αλλά και στην χώρα υποδοχής του (Βεΐκου & Λαλαγιάννη, 2015:41). Οι μετανάστες περνούν την ζωή τους στο πλαίσιο δυο ασύμβατων κουλτούρων: Την κουλτούρα που προέρχεται από την χώρα καταγωγής και την κουλτούρα της χώρας υποδοχής. Η πρώτη κουλτούρα ταυτίζεται με την νοσταλγία και τον ιδανικό τρόπο παραδοσιακής ζωής και η δεύτερη, με τον μοντέρνο και την παγκοσμιοποίηση. Η υποχρέωση του ατόμου να καταφέρει να ισορροπήσει μεταξύ των δυο πολιτισμών συχνά δημιουργεί προβλήματα σύγχυσης ταυτότητας και ενσωμάτωσης (Tzisionas, 2009:85). Επιπρόσθετα, ο όρος διασπορά σύμφωνα με τον Cohen, διευρύνεται προκειμένου να συμπεριληφθεί η εμπορική, η αποικιακή, η εργατική και η πολιτισμική διασπορά (Cohen, 2003).

Η διασπορά δεν αφορά μόνο την μετακίνηση των ατόμων για την αναζήτηση ποιοτικότερων όρων ζωής, αλλά αποτελεί και μέρος μιας διαδικασίας νοητικής αλλαγής. Παράλληλα με τις αυξανόμενες ροές των ατόμων είτε από την μια χώρα στην άλλη, είτε μεταξύ πόλεων, ελλοχεύει πάντα και η πιθανότητα μιας μελλοντικής

μετοίκισης. Σε πολλά επίπεδα, τα όρια και οι ταυτότητες των ατόμων της διασποράς δεν ορίζονται όπως παλιότερα. Οι νέες τάσεις της διασποράς μας ωθούν στο να επανεξετάσουμε την εικόνα των μεμονωμένων ατόμων της διασποράς ως μέλη κοινοτήτων, κάποιας κουλτούρας, κοινωνικής τάξης, εθνικής ομάδας ή ακόμη και ως κατοίκων μιας πόλης (Rapport & Dawson, 2001:195-197).

Η μετανάστευση αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο παρουσιάζει διαφοροποιήσεις στο πέρασμα των χρόνων από κοινωνία σε κοινωνία και από εποχή σε εποχή, διαμορφώνοντας ταυτόχρονα και τις ιδιαίτερες στάσεις του πληθυσμού απέναντι στα άτομα τα οποία μεταναστεύουν (Βεντούρα, 2006:31-39).

Στις δυτικές κοινωνίες, η μετανάστευση θεωρήθηκε αρχικά ως μια φυσιολογική μετακίνηση του πληθυσμού με διάρκεια, από μια χώρα του κόσμου σε μια άλλη, με σκοπό τα άτομα να αναζητήσουν καλύτερη ποιότητα ζωής και νέες ευκαιρίες και αντιμετωπίστηκε ως μια εκδήλωση της ανθρώπινης φύσης, η οποία αναζητά το βελτιωμένο, το καλύτερο. Το φαινόμενο αυτό της μετανάστευσης νομιμοποιήθηκε από τις ανάγκες του οικονομικοκοινωνικού συστήματος, με την προϋπόθεση η μετακίνηση του πληθυσμού να παρείχε τη δυνατότητα για απορρόφηση των αναγκαίων εργατικών χεριών μειώνοντας το κόστος παραγωγής (Cohen, 2003).

Ένα μεγάλο ποσοστό από τα άτομα αυτά που μετακινούνται από χώρα σε χώρα είναι οικονομικοί μετανάστες, οι οποίοι αναζητούν ένα καλύτερο μέλλον για αυτούς και τις οικογένειές τους (Λαζαρίδη & Αμίτσης, 2001:258).

Συγκριτικά με τις υπόλοιπες ανθρωπιστικές επιστήμες, η έρευνα για την μετανάστευση έχει μακρά ιστορία στον τομέα της κοινωνιολογίας. Η διασπορά και οι επιπτώσεις της μελετήθηκαν αρχικά από το Chicago School of Sociology την δεκαετία του 1920 και του 1930 και οι έρευνες των σπουδαστών τους αποτέλεσαν το κυρίαρχο κοινωνιολογικό παράδειγμα έως τα τέλη του 1980 (Brettell & Hollifield, 2000:83).

Ο νομικά ξένος του 19ου αιώνα, έχει μετατραπεί σε οικονομικός μετανάστης του 20^{ου} αιώνα και έχει καταλήξει να θεωρείται μετανάστης κάτοικος, πριν γίνει φορέας εποίκισης, διότι ανακαλύπτεται ότι οι νεοεισελθόντες δεν είναι

διατεθειμένοι να φύγουν από την χώρα υποδοχής καθώς οι συζητήσεις για την «ενσωμάτωση» και τη «δεύτερη γενιά» διαδέχονται η μια την άλλη (Green, 2002:71-72). Καθώς οι διεθνείς μεταναστευτικές ροές έχουν πάρει τις διαστάσεις ενός παγκόσμιου φαινομένου, οι ταυτότητες των ανθρώπων που χαρακτηρίζονται ως μετανάστες διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό. Οι περισσότεροι μετακινούνται προς εύρεση εργασίας και απόκτηση οικονομικής δύναμης, ενώ άλλοι επιθυμούν την ενσωμάτωση με τα μέλη της οικογενείας τα οποία έχουν ήδη μετακινηθεί σε μια νέα χώρα. Η αποφυγή ενός βίαιου περιβάλλοντος καθώς και το αίσθημα κατατρεγμού που νιώθουν τα μέλη της διασποράς είναι επίσης λόγοι που τους οδηγούν στην απόφαση της μετανάστευσης (Martin, 2014:16-18).

Οι όροι μετανάστευση και διασπορά αποτελούν συναφείς, αλλά όχι ταυτόσημους όρους. Σύμφωνα με τον Δαμανάκη (2007), η μετανάστευση είναι η διαδικασία της εκούσιας ή αναγκαστικής μετακίνησης πληθυσμών από έναν τόπο σε έναν άλλο τόπο, με στόχο την προσωρινή ή μόνιμη εγκατάσταση σε αυτόν, ενώ η διασπορά είναι το αποτέλεσμα της παραπάνω διαδικασίας. Οι Έλληνες αποτελούν έναν κατεξοχήν λαό μετανάστευσης και διασποράς. Όπως είναι προφανές και οι δύο έννοιες είναι στενά συνυφασμένες με την ελληνική ιστορία, κυρίως τη νεοελληνική, δεδομένου ότι η Ελλάδα των νεότερων χρόνων ήταν χώρα αποστολής μεταναστών.

Ο απόδημος ελληνισμός, ή σωστότερα, ο ελληνισμός της διασποράς, αποτελεί μια από τις σημαντικότερες εκφράσεις του ελληνισμού στη διαχρονική του πορεία. Ο αριθμός των Ελλήνων οι οποίοι υπολογίζεται ότι ζουν σε χώρες του εξωτερικού, είναι περίπου πέντε εκατομμύρια (Αγτζίδη, 2016).

Στη σημερινή εποχή, μπορούμε να αναφερόμαστε περισσότερο σε ελληνική διασπορά, παρά σε μετανάστευση των Ελλήνων, με δεδομένο ότι η μετακίνηση πληθυσμών από την Ελλάδα προς άλλες χώρες ολοκληρώθηκε έως το 1973 (Δαμανάκης, 2007:41).

Αναλογικά ωστόσο με τον πληθυσμό της χώρας, η Ελλάδα κατατάσσεται μεταξύ των κρατών με τα σημαντικότερα μεταναστευτικά ρεύματα. Πριν από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, ο κύριος προορισμός τους ήταν οι ΗΠΑ και μεταπολεμικά, οι χώρες υποδοχής υπήρξαν η Γερμανία, ο Καναδάς και η Αυστραλία η οποία και θα μελετηθεί στην παρούσα έρευνα.

Ειδικότερα, η μετανάστευση στην Αυστραλία αποτελούσε σε όλες τις περιπτώσεις μια εμπειρία που επιβάρυνε ψυχολογικά τα άτομα και ελλόχευε πολλούς κινδύνους. Η τεράστια απόσταση από την πατρίδα και η γεωγραφική απομόνωση επέβαλαν την συνείδηση του μόνιμου εποίκου και όχι του προσωρινού μετανάστη μην έχοντας την δυνατότητα να επικοινωνήσουν με τη Ελλάδα. Για να μειώσουν τις αρνητικές επιπτώσεις και την ανασφάλεια και να εκμεταλλευτούν τις αλλαγές που βίωναν προς όφελός τους, οι στερημένοι οικονομικών πόρων και μόρφωσης μετανάστες στηρίχτηκαν στο μοναδικό «καταφύγιο» που διέθεταν, δηλαδή στα συγγενικά και τοπικά δίκτυα. Τα δίκτυα, είτε αυτά ήταν η εκκλησία, είτε τοπικές οργανώσεις και σωματεία, παρείχαν τις απαραίτητες πληροφορίες, στήριξη και πολλές πρακτικές διευκολύνσεις. Καθόριζαν επίσης τον τόπο εγκατάστασης, φρόντιζαν για την εξεύρεση κατοικίας και την εργασιακή ενσωμάτωση και προσέφεραν υλική και ηθική βοήθεια (Τάμης, 2012).

Η Αυστραλία υπήρξε και είναι μέχρι και σήμερα μια χώρα η οποία δεχόταν και συνεχίζει να δέχεται μεγάλες μάζες μεταναστών από την Ελλάδα σε διάφορα τμήματά της, με αποτέλεσμα ένα μεγάλο μέρος της ελληνικής διασποράς να βρίσκεται στα αστικά της κέντρα όπως είναι η Μελβούρνη και το Σύδνεϋ.

Η εγκατάσταση και η κοινωνικό-οικονομική ωρίμανση του Ελληνισμού της Αυστραλίας, παρουσιάζει ομοιότητες με τα χαρακτηριστικά των ελληνικών αποδημιών της διασποράς, χαρακτηρίζεται ωστόσο και για τις σημαντικές τους διαφορές προς αυτές. Οι λόγοι που οδήγησαν στην έξοδο των Ελλήνων της Αυστραλίας ήταν κοινοί, όμοιες υπήρξαν και οι δομές της κοινωνικής συγκρότησης σε εθνοθηρησκευτικά πρότυπα, κοινοτοπικά τα χαρακτηριστικά της οικονομικής ανέλιξης και της πολιτισμικής ωρίμανσής τους (Τάμης, 2012).

Η ιδιαιτερότητα της ελληνικής μετανάστευσης στην Αυστραλία βασίζεται σε εξωτερικές και ενδοκοινοτικές κοινωνικές και πολιτικές περιστάσεις, οι οποίες συνδυάζονται με το γεωπολιτικό πλαίσιο και το ιστορικό παρελθόν της Αυστραλίας. Στα πρώτα χρόνια της ίδρυσης της χώρας, κυριαρχούσαν τα χαρακτηριστικά της Βρετανικής αποικίας, όπου η ξενοφοβία και η μισαλλοδοξία αποτελούσαν τρόπο συμπεριφοράς, οδήγησε τους Έλληνες μετανάστες να καλλιεργήσουν τις δικές τους κοινότητες μέσα στις μεγαλουπόλεις προκειμένου να επιβιώσουν (Τάμης, 2012).

Κεφάλαιο 1

Ιστορική αναδρομή

Οι πρώτοι Έλληνες έφθασαν στην Αυστραλία, στις αρχές του 19ου αιώνα ως κατάδικοι ναυτικοί των βρετανικών στρατοδικείων του 1829 και εκτοπισμένοι κρατούμενοι από τα νησιά του Ιονίου που τελούσαν υπό βρετανική κατοχή (Cleland, 2011). Μετά το 1840, έκαναν την παρουσία τους ολιγάριθμοι φιλοπερίεργοι τυχοδιώκτες, μεταλλωρύχοι και χρυσοθήρες, από την Κρήτη και την ηπειρωτική Ελλάδα, αρχικά στο Σύδνεϋ, Τασμανία και Πέρθη, και αργότερα, με την ανακάλυψη χρυσού, μετά το 1851, στην αχανή ύπαιθρο της Νέας Νοτίου Ουαλίας και Βικτώριας (Κατσιαρδή, Καρδάσης κ.α, 2006).

Οι μεταλλωρύχοι και χρυσοθήρες συνήθως δρούσαν ανεξάρτητα ο ένας απ' τον άλλο. Εξάιρεση αποτέλεσαν οι χρυσοθήρες της Tambaroora στη ΝΝΟ, οι οποίοι στα 1860 είχαν ιδρύσει οικισμό στην έξοδο της κωμόπολης, που ονομάστηκε Greek Town (Ελληνοχώρι). Εκεί παντρεύτηκαν ντόπιες γυναίκες απέκτησαν περί τα 70 παιδιά, στα οποία έδωσαν ελληνικά ονόματα, αλλά με το στέρεμα των αποθεμάτων του χρυσού διασκορπίστηκαν στην αχανή ήπειρο. Πολλοί απ' αυτούς είχαν ξεκινήσει από τα μεγάλα εμπορικά κέντρα της Κωνσταντινούπολης, της Σμύρνης και της Αιγύπτου, επιδόθηκαν σε εποχιακά επαγγέλματα, ως κηπουροί, υλοτόμοι και ανειδίκευτοι εργάτες, περιφερόμενοι στην αχανή ύπαιθρο της Αυστραλίας, παντρεύτηκαν κυρίως Ιρλανδέζες και ντόπιες γυναίκες και αφελληνίσθηκαν. (<http://www.hellenicparliament.gr>)

Κατά την περίοδο του μεσοπολέμου σημειώθηκε αύξηση της μετανάστευσης των Ελλήνων η οποία συνεχίστηκε και μετά το πέρας του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου.

Το 1952 η Αυστραλιανή Κυβέρνηση έδωσε άδεια εγκατάστασης για περίπου 10.000 Έλληνες, ενώ κατά τη δεκαετία του 1960 παρατηρείται η μεγαλύτερη αύξηση εισροής μεταναστών από την Ελλάδα, φτάνοντας τους 160.200, τον μεγαλύτερο αριθμό στην ιστορία.

Οι μετανάστες διακινούνταν στην Αυστραλία μέσα από τα οργανωμένα και αρτίως διαδικτυωμένα πρακτορεία και ταξιδιωτικούς οργανισμούς, οι οποίοι ήταν αναμειγμένοι με τη μεταναστευτική αγορά στην Ελλάδα και κράτησαν τους αριθμούς των μεταναστών υψηλούς. Στις περισσότερες περιπτώσεις χρεώνονταν εξωφρενικές προμήθειες, αυξάνοντας τα ναύλα της μετανάστευσης στο ποσό των δώδεκα αγγλικών λιρών, το οποίο αντιπροσώπευε το συνολικό ετήσιο εισόδημα ενός μέσου εξειδικευμένου εργάτη. Οι Γάλλοι πρώτοι δημιούργησαν και λειτούργησαν τις υπερατλαντικές ναυτιλιακές τους γραμμές από τον Πειραιά, το 1860, ενώ εγκαθίδρυσαν μεταναστευτικά κέντρα όπως η Καλαμάτα, Κόρινθος, Αθήνα, Βόλος και Πάτρα, και από το 1898 στη Θεσσαλονίκη και στη Φλώρινα, διαφημίζοντας εξαιρετες συνθήκες εργασίας στις Νέες Χώρες. (Tamis, 2009)

Σύμφωνα με τον Ντουμάνη, οι Έλληνες αρχόμενοι από τις εργατικές τάξεις προσκολλήθηκαν στις οικογενειακές σχέσεις και κατέβαλαν προσπάθειες να δημιουργήσουν δομές εθνικής κοινότητας. *«Η αυστραλιανή παράδοση ξενοφοβίας είχε ως αντιστάθμισμα την υψηλή κοινωνική ανοχή, που χαρακτηρίζει τη χώρα και ειδικά στον 20ο αιώνα όπου σπάνια υπήρξαν περιστατικά εκδηλώσεις βίας ενάντια στις μεταναστευτικές κοινότητες.»* Από τη δεκαετία του 1970 η Αυστραλία είχε επισήμως αυτοανακηρυχθεί πολυπολιτισμική κοινωνία, όπου ο εθνικός πλουραλισμός όχι μόνο ήταν αποδεκτός αλλά και πολυδιαφημισμένος. Το κράτος είχε εξασφαλίσει όλες τις βασικές υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και είχε δημιουργήσει πολλές ειδικές υπηρεσίες για τις ιδιαίτερες ανάγκες των μεταναστών. Οι Έλληνες της Αυστραλίας έφτασαν σταδιακά στην πολυπόθητη οικονομική ευημερία, καθώς βασική τους επιδίωξη δεν ήταν να γίνουν Αυστραλοί, αλλά να τα καταφέρουν οικονομικά.

Το μεταναστευτικό εμπόργκο των Ηνωμένων Πολιτειών (1924), οι Βαλκανικοί Πόλεμοι (1912-1913), η Μικρασιατική Καταστροφή (1923), η τουρκική

εισβολή στη Κύπρο (1974), η έλλειψη διακρατικών συμβάσεων και μεταναστευτικής πολιτικής μέχρι το 1952 και η πορεία της αλυσιδωτής μετανάστευσης, υπήρξαν τα γεγονότα τα οποία καθόρισαν το μέγεθος της μεταναστευτικής ροής. (Μ.ΜΕ.ΔΙΑ,2012:29-30).

Ιστορικά διακρίνουμε τρεις περιόδους μετανάστευσης των Ελλήνων στην Αυστραλία:

- Την περίοδο εγκατάστασης των πρώτων Ελλήνων μεταναστών κατά την περίοδο 1912-1947. Η πρώτη γενιά μεταναστών αποτελούσε μια πολύ φτηνή πηγή εργατικού δυναμικού. Παράλληλα δεν είχε την αποδοχή της κοινωνίας υποδοχής, η οποία δεν επικροτούσε την εθνική ποικιλία. Από το 1901 που η Αυστραλία ανακηρύχθηκε ανεξάρτητο κράτος, επιζητούσε να παραμείνει ένας βρετανικός φάρος πολιτισμού. Η μεταναστευτική πολιτική που ακολούθησε στόχευε να δημιουργήσει μία λευκή πληθυσμιακή κοινωνία, αποκλείοντας τους Ασιάτες και περιορίζοντας με αυστηρές ποσοστώσεις (1.200 άτομα/χρόνο) τους Έλληνες και τους Ιταλούς. Οι Έλληνες της πρώτης αυτής περιόδου αν και ανέπτυξαν επιτυχημένες επιχειρήσεις, δεν αισθάνθηκαν ιδιαίτερα ευπρόσδεκτοι, αφού οι προκαταλήψεις ήταν κοινό φαινόμενο. Οι πρώτοι Έλληνες μετανάστες αποκαλούνταν υποτιμητικά «γούογκς» (wogs) και «ντέιγκος», ενώ συχνά επιπλήττονταν επειδή μιλούσαν ελληνικά δημοσίως. Η λαϊκή ξενοφοβία των Αυστραλών, αλλά και η δική τους επιθυμία για τη διατήρηση της επικοινωνίας και των ελληνικών τους στοιχείων, οδήγησε τους Έλληνες στη δημιουργία κλειστών κοινοτήτων. Οι πρώτοι πετυχημένοι Έλληνες χρηματοδότησαν τις πρώτες εθνικές οργανώσεις. Ήδη από τη δεκαετία του 1890 εμφανίζεται ελληνική κοινοτική ζωή. Ο «Αθηναϊκός Σύλλογος» στο Σύδνεϋ διέθετε καφενείο, εστιατόριο, αίθουσα μπιλιάρδου, καπνοπωλείο και κουρείο. Το 1899 ολοκληρώθηκε η πρώτη ελληνορθόδοξη εκκλησία στο Σύδνεϋ και το 1900 στη Μελβούρνη. Κάθε κοινότητα χρειαζόταν μία εκκλησία καθώς η θρησκεία και οι εκκλησίες εκπροσωπούσαν μία αδιάσπαστη παράδοση, έναν συνδετικό κρίκο με την

πατρίδα. Οι εκκλησίες υπήρξαν το επίκεντρο της κοινοτικής ζωής και συνεπώς αποτελούσαν πολύτιμο θεσμό.

- Την περίοδο της νέας μεταπολεμικής κοινότητας κατά τα έτη 1947-1970: Την περίοδο αυτή, οι Έλληνες και οι άλλες εθνότητες αποτελούσαν το 3% του πληθυσμού, ενώ ο υπόλοιπος πληθυσμός ήταν βρετανικής καταγωγής, με μια αρκετά μεγάλη ιρλανδική μειονότητα. Οι κυρίαρχες ομάδες των Βρετανών και Ιρλανδών δε θέλανε να περιπλέξουν περισσότερο την πολιτισμική σύνθεση της Αυστραλίας. Οι πολιτικοί τους, υποστήριξαν τη μεταναστευτική πολιτική της «Λευκής Αυστραλίας», με τους περισσότερους κατοίκους να συναινούν σε αυτήν. Οι δυσκολίες του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου και ο κίνδυνος εισβολής της Ιαπωνίας, έκανε την Αυστραλία να αναθεωρήσει την πολιτική της, επιταχύνοντας την εκβιομηχάνιση και τη δραματική αύξηση του πληθυσμού τους. Η πολιτική της μαζικής εισροής μεταναστών θεωρήθηκε η καλύτερη λύση. Έτσι το 1945 δημιουργήθηκε το Υπουργείο Μετανάστευσης με στόχο την αποίκηση της χώρας. Ο χάρτης της ελληνικής κοινότητας άλλαξε δραματικά καθώς στο διάστημα 1947 μέχρι τις αρχές του 1980 έφτασαν συνολικά στην Αυστραλία 250.000 Έλληνες. Ακόμα όμως και μετά την αλλαγή της πολιτικής, οι μετανάστες συνέχισαν να μην έχουν θερμή υποδοχή από τη χώρα υποδοχής τους. Οι βρετανικής καταγωγής κάτοικοι, πίστευαν ακόμα ότι οι «άλλοι πολιτισμοί» μπορούσαν να προσφέρουν μόνο εργασία στη χώρα τους. Οι Έλληνες της πρώτης γενιάς δεν αφομοιώθηκαν, ενώ ταυτόχρονα απέκτησαν και αυτοί προκαταλήψεις απέναντι στους Αυστραλούς, θεωρώντας τους απολίτιστους, ανήθικους και τεμπέληδες, όπως σημειώνει ο Ντουμάνης (2004:131-150).
- Την περίοδο της εποχής του πολυπολιτισμού που άρχεται το 1970 μέχρι και σήμερα. Οι μεταπολεμικοί Έλληνες μετανάστες συνέχιζαν να παλεύουν για επιβίωση και κοινωνική ανέλιξη. Έμαθαν όμως αγγλικά και συνήθισαν τον αυστραλιανό τρόπο ζωής. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Ντουμάνης *«Στις αρχές του 1970, ο μέσος Έλληνας ενήλικας είχε πλέον παντρευτεί, είχε μικρά παιδιά, εργαζόταν ως εργάτης ή ιδιοκτήτης μαγαζιού, είχε αποπληρώσει το στεγαστικό δάνειο και βρισκόταν στη διαδικασία να αποκαταστήσει*

οικονομικά τα παιδιά του». Η επίσημη πολιτική απέναντι στους μετανάστες αλλά και σε άλλα κοινωνικά θέματα άλλαξε σημαντικά. Η πολιτική της «Λευκής Αυστραλίας» εξασθένησε και αναγνωρίστηκαν έστω και καθυστερημένα τα δικαιώματα των ιθαγενών Αβοριγίνων.

Το 1972 το Εργατικό κόμμα εισήγαγε ένα φιλόδοξο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα, με τη δέσμευση να καταργήσει όλες τους φυλετικούς διαχωρισμούς και να αναγνωρίσει την εθνική διαφορετικότητα ως πλεονέκτημα και όχι ως απειλή. Στα τέλη του 1975 ο συντηρητικός συνασπισμός που ανέλαβε την εξουσία, θεσμοθέτησε μία επίσημη πολιτική πολυπολιτισμού, η οποία όχι μόνο ενέκρινε τη διατήρηση των εθνικών πολιτισμικών στοιχείων εντός της Αυστραλίας, αλλά εξασφάλιζε πόρους και δημιούργησε υπηρεσίες οργανωτικής υποστήριξης για τη διατήρησή τους. Η επίσημη αναγνώριση της εθνικής ποικιλίας στην Αυστραλία συνέβη ταυτόχρονα με τη βελτίωση της γενικής στάσης της κοινωνίας, ιδίως προς τους Ευρωπαίους μετανάστες, αν και εξακολουθούσε να υπάρχει κάποια ξενοφοβία για τους Ασιάτες και Μεσανατολίτες που άρχισαν να φτάνουν στις αρχές του 1970. Το 1987 ο αρχηγός της αντιπολίτευσης των Φιλελευθέρων Τζον Χάουαρντ αμφισβήτησε τις αρετές του εθνικού πλουραλισμού επιχειρώντας να κινητοποιήσει την κοινή γνώμη ενάντια στον πολυπολιτισμό. Απέτυχε όμως σε αυτή του την προσπάθεια με αποτέλεσμα να αλλάξει και ο ίδιος τοποθετήσεις στο μέλλον. Οι επιπτώσεις της πολιτικής του πολυπολιτισμού για τους Έλληνες είναι δύσκολο να εκτιμηθούν. Ίσως το ότι άνοιξε το δρόμο για την πρόσληψη ατόμων διαφορετικών εθνοτήτων στις δημόσιες υπηρεσίες αλλά και το ότι τα άτομα άρχισαν να χαίρουν εκτίμησης και σεβασμού από το κράτος, καθώς ο πολυπολιτισμός επούλωνε τις πληγές των προηγούμενων πολιτικών αφομοίωσης, οι οποίες και αντανάκλασαν την επίσημη περιφρόνηση (Ντουμάνης, 2004: 150-162).

Κεφάλαιο 2

Οι δομές του Ελληνισμού στην Αυστραλία

Οι Έλληνες ασχολήθηκαν με τη δημιουργία του δικού τους κοινωνικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, συνιστώντας μια κοινότητα εκπατρισμένων Ελλήνων. Η έννοια της κοινότητας εξασφάλιζε ότι οι Έλληνες θα διατηρούσαν τη διαφορετικότητά τους και θα επιζητούσαν τη συμμετοχή τους σε όσα είχε να τους προσφέρει η νέα πατρίδα. (Ντουμάνης 2004:120-121) Μέσα από τις ελληνικές κοινότητες οι Έλληνες προσπάθησαν να κρατήσουν αναλλοίωτη την διατήρηση της γλώσσας, της θρησκείας, των εθίμων και γενικότερα την προστασία και την συντήρηση της εθνικής τους ταυτότητας.

Βασικό μέλημά τους δεν ήταν να γίνουν Αυστραλοί, αλλά να εξασφαλίσουν την οικονομική τους ευημερία. Ασχολήθηκαν με τη δημιουργία του δικού τους κοινωνικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, δημιουργώντας μια κοινότητα εκπατρισμένων Ελλήνων. Η έννοια της κοινότητας εξασφάλιζε ότι οι Έλληνες θα διατηρούσαν τη διαφορετικότητά τους και θα επιζητούσαν τη συμμετοχή τους σε όσα είχε να τους προσφέρει η νέα πατρίδα. (Ντουμάνης 2004:120-121)

«Εκκλησιαστικά αποίμαντη, εθνικά ακέφαλη και κοινοτικά ανοργάνωτη παρέμεινε η παροικία των Ελλήνων της Αυστραλίας στη διάρκεια των πρώτων χρόνων από την εμφάνιση των πρωτοπόρων μεταναστών στη μακρινή αυτή ήπειρο. Το έμπρακτο ενδιαφέρον της ελληνικής πολιτείας δεν ευαισθητοποιούνταν, εξαιτίας της τυραννίας της απόστασης, της γεωγραφικής απομόνωσης, της έλλειψης επαρκούς επικοινωνίας αλλά και επειδή δεν συνέτρεχαν εμπορικοί λόγοι.» (Τάμης, 2009:9)

Κατά τον εικοστό αιώνα, πρωτοπόροι μετανάστες εγκαθίδρυσαν με την εγκατάστασή τους πανελλήνιους οργανισμούς, τις εθνο-θρησκευτικές κοινότητες για να ικανοποιούν τις θρησκευτικές, κοινωνικές και εκπαιδευτικές τους ανάγκες, καθώς και τοπικές αδελφότητες για να θεραπεύουν τις ιδιαίτερες περιφερειακές τους παραδόσεις.

Με μεγάλα κύματα μετανάστευσης μεταξύ των δύο Παγκοσμίων Πολέμων και την μαζική άφιξη 270.000 μεταναστών κατά την περίοδο 1952-1975, τα σοβαρά

προβλήματα οργάνωσης, ενισχυόμενα από την πολιτική διεκδίκησης του απόδημου Ελληνισμού από το Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης, οδήγησαν στην εγκαθίδρυση ενός μεγάλου αριθμού κοινοτήτων σε μεγάλα αλλά και μικρά αστικά κέντρα (www.ediamme.edc.uoc.gr).

2.1 Η προσήλωση στην Εκκλησία και τον ορθόδοξο χριστιανισμό

Σημαντικός υπήρξε ο ρόλος της ορθόδοξης ελληνικής εκκλησίας στην οργάνωση της ομογένειας της Αυστραλίας και εξακολουθεί να προσφέρει αξιόλογο κοινωνικό έργο στους Έλληνες μέσω πολυάριθμων δραστηριοτήτων, οι οποίες συγχρηματοδοτούνται από τις αυστραλιανές αρχές στο πλαίσιο των πολυπολιτισμικών πολιτικών που ακλουθούν. Η Ελληνική Ορθόδοξη Επισκοπή της Αυστραλίας ιδρύθηκε το 1924 με έδρα το Σύδνεϋ. (<https://www.greekcommunity.com.au>)

Η οργάνωση της ελληνικής διασποράς στην Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία έχει στηριχθεί σε λαϊκές και εκκλησιαστικές κοινότητες, σε εθνοτοπικές, πολιτιστικές και άλλου τύπου οργανώσεις, (αθλητικές, φοιτητικές, επιστημόνων κ.α.) οι οποίες παρουσιάζουν σημαντική αύξηση τις τελευταίες δεκαετίες. Επικρατέστερη ωστόσο μορφή οργάνωσης της ομογένειας είναι η Εκκλησία. Ισχυρός ελληνορθόδοξος προσανατολισμός εντοπίζεται στις κοινότητες της Ομοσπονδίας Ελληνικών Ορθόδοξων Κοινοτήτων Αυστραλίας που βρίσκονται σε διάσταση με την κανονική εκκλησία. Πέρα όμως από αυτήν την ιδεολογική αντιπαράθεση, η συσπείρωση των ελλήνων υπό την ομπρέλα της εκκλησίας είναι εμφανής. Μέσω των ενοριών σε διάφορα μέρη της χώρας, οι Έλληνες πιστοί έχουν την ευκαιρία να λάβουν μέρος σε εβδομαδιαία βάση σε όλες τις χριστιανικές θρησκευτικές τελετές και λειτουργίες (Keays, 2004: 2-9). Αναλυτικότερα, το 97 % των Ελλήνων μεταναστών της Αυστραλίας ασπάζεται το ορθόδοξο δόγμα. Η αποστολή της ελληνοορθόδοξης εκκλησίας αρχίζει με την άφιξη δύο ιερέων στο Σύδνεϋ, του πατρός Αθανάσιου Καντόπουλου και του πατρός Σεραφείμ Φωκά, το 1898. Από το 1911 έως το 1931 ο αριθμός των Ελλήνων χριστιανών τετραπλασιάστηκε (από 2314 έγιναν 11.911). Η πρώτη Ελληνική ορθόδοξη εκκλησία που ιδρύθηκε στην Αυστραλία ήταν η Αγία Τριάδα (Church of the Holy Trinity) στο Σίδνεϋ, ενώ ακολούθησε ο Ευαγγελισμός (Annunciation of the Virgin') στη Μελβούρνη .

Αναλογικά, όσο μεγάλωνε ο αριθμός των ελλήνων μεταναστών στην Αυστραλία, τόσο αυξανόταν και ο αριθμός των εκκλησιών που χτίζονταν στο Perth, Brisbane, Port Pirie (S.A.) και το Darwin, τις οποίες υποστήριζαν οι ελληνικές κοινότητες. Ωστόσο, οι αρχικές διαφορές που είχαν προκύψει αναλογικά με τον τρόπο διαχείρισης των λειτουργικών εκκλησιαστικών θεμάτων μεταξύ της ορθόδοξης κοινότητας, των ιερέων της εκκλησίας και των πατριαρχικών αρχών, ξεπεράστηκαν σταδιακά, με την υιοθέτηση ενός πιο δομημένου προτύπου οργάνωσης, βασισμένων στις ανάγκες των πιστών. (Gilchrist, 1997:265)

Σήμερα υπάρχουν 200 ελληνικές ορθόδοξες εκκλησίες, αρκετά μοναστήρια και ελληνικά εκκλησιαστικά σχολεία όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης και ένα το θεολογικό κολέγιο του Αγίου Ανδρέα στο Σύδνεϋ. Πρωταρχικές δράσεις των ελληνικών εκκλησιών είναι η διδασχή και διατήρηση της ορθόδοξης πίστης, η καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας και της πολιτιστικής κληρονομιάς των Ελλήνων.

Οι Ελληνοαυστραλοί θεωρούν ότι η εκπαίδευση μέσω της εκκλησίας, είναι το κλειδί για την κοινωνική και οικονομική σταθερότητα της διασποράς. Μέσω αυτής καταφέρνουν να μεταγγίσουν στα παιδιά τους την ελληνική κουλτούρα και κυρίως την μητρική γλώσσα. Η γλώσσα παραμένει ένας μεγάλος σύνδεσμος με την μητέρα πατρίδα και την ορθόδοξη πίστη (<http://home.it.net.au>).

Επιπλέον, η εκκλησία έχει συνεισφέρει στην κοινωνική ευημερία των μεταναστών, καθώς η ελληνική ορθόδοξη κοινότητα μπορεί να είναι περήφανη για την οργάνωση ενός δικτύου υποστήριξης της κοινότητας όλων των ηλικιών, η οποία δεν αποτελείται απαραίτητα μόνο από Έλληνες. (www.hellas.com.au). Προσφέρει βοήθεια μέσω ενός δικτύου υποστήριξης όπως για παράδειγμα: ο Νικολίδειος οίκος ευγηρίας (Nicholas Nursing Home and Hostel), το ελληνικό κλάμπ (the Greek Club) ή το πολιτιστικό κέντρο (Community Centre), οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας (a Welfare Centre), το κέντρο ημερήσιας φροντίδας ηλικιωμένων (an Aged Day Respite Centre) και ο παιδικός σταθμός (a Child Care Centre), τα οποία συγχρηματοδοτούνται από την εκκλησία και το κράτος (<http://www.go4ad.org.au>) και βρίσκονται σε διάφορες πόλεις της Αυστραλίας με κυριότερες την Μελβούρνη και το Σύδνεϋ.

2.2 Οι κοινότητες

Η οργάνωση των Ελλήνων της Αυστραλίας είχε ως έρεισμα την ύπαρξη κοινοτήτων όπου διαπλέκεται το εδαφικό επίπεδο (τοπικό, εθνικό, μακροπεριφερειακό) με το διακρατικό. Το εδαφικό επίπεδο βασίζεται στη λογική της διατήρησης του ελληνικού πολιτισμού στα σχολεία, στις βιβλιοθήκες και σε καθημερινές πρακτικές γλωσσικού και θρησκευτικού χαρακτήρα σε μια κοινωνία όπου έχουν εγκατασταθεί Έλληνες. Στο διακρατικό επίπεδο ανήκουν τα κινήματα, χωρίς εδαφικά σημεία αναφοράς, όπως οι εκκλησίες, οι οργανώσεις των επαναπατρισμένων που έχουν ως σκοπό την ενότητα. (Dufoux, 2010:77-78)

Η κοινότητα των Ελλήνων της Αυστραλίας είναι ιδιαίτερα δυναμική, και αποτελεί τον καλύτερο πρεσβευτή της ελληνικής κουλτούρας. Η παράδοση των ελληνικών κοινοτήτων της μακρινής ηπείρου είναι μεγάλη, με μια ιστορία που επιβιώνει μέσα σε εκατοντάδες χρόνια. Οι ενοριακές κοινότητες της αρχιεπισκοπής επιτελούν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν την εκπαίδευση και τα πολιτιστικά και κοινωνικά δρώμενα της χώρας, διαχειριζόμενες σημαντικά οικονομικά κονδύλια και επιτελώντας κοινωνικό έργο (Τσιανίκας, 2009). Η αρχαιότερη ελληνική κοινότητα της Αυστραλίας ήταν η Ελληνική Κοινότητα Μελβούρνης και Βικτώριας, η οποία ιδρύθηκε το 1997 με σκοπό να εκπροσωπήσει επίσημα τους Έλληνες της Αυστραλίας. Η εν λόγω κοινότητα βοήθησε στην ανέγερση της ελληνο-ορθόδοξης εκκλησίας του ευαγγελισμού της Θεοτόκου το 1902, και του πρώτου ελληνικού σχολείου. Άλλη μια κοινότητα μέγιστης σημασίας είναι αυτή της Νέας Νότιας Ουαλίας, η οποία έχει ιδρυθεί από το 1998, και έχοντας ήδη συμπληρώσει τα 100 χρόνια ζωής της, διατελεί σημαντικό έργο στον θρησκευτικό τομέα. Τέλος, η τρίτη μεγαλύτερη κοινότητα στην Αυστραλία, είναι αυτή της ελληνικής ορθόδοξης κοινότητας της Νότιας Αυστραλίας, που ιδρύθηκε το 1930. Είναι η κοινότητα που δημιούργησε μάλιστα το πρώτο σχολείο στην Αδελαΐδα.

Τέλος υπάρχουν και άλλες μικρές κοινότητες με σημαντική συμβολή στο κοινωνικό γίνεσθαι της καθημερινής ζωής των Ελληνοαυστραλών. Οι πιο πολλές ιδρύθηκαν την μεταπολεμική περίοδο, οι οποίες συνεχίζουν να υφίστανται έως σήμερα. (Tsounis, 1975: 55-56).

2.3 Γλώσσα και εκπαίδευση

Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην Αυστραλία έχει αποτελέσει αντικείμενο πολύχρονης έρευνας εκ μέρους Αναστάσιου Τάμη, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο La Trobe της Victoria, οι μελέτες του οποίου έδειξαν ότι οι μεταπολεμικές αυστραλιανές κυβερνήσεις πραγματοποιούσαν προσπάθειες για να εφαρμόσουν προγράμματα αφομοίωσης στους μετανάστες καθώς δεν ήταν επιθυμητό να μιλούν και να καλλιεργούν την μητρική τους γλώσσα. Αντιθέτως, ενθάρρυναν την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας, αποφεύγοντας την εισαγωγή ξένων γλωσσών στο δημοτικό και γυμνάσιο μέχρι το 1970 (Τάμης, 2001). Με αυτόν τον τρόπο επιταχύνθηκε ο γλωσσικός αποκλεισμός των ανθρώπων που προέρχονταν από διάφορες χώρες, οι οποίοι βίωναν έτσι και αλλιώς ρατσιστικές συμπεριφορές από την τοπική κοινότητα και οδηγούσαν σε βίαια επεισόδια και στον κατατροπισμό των νεοφερμένων. Τα «κρυφά σχολεία» οργανώθηκαν προκειμένου διασώσουν την ελληνική γλώσσα και ταυτότητα (<http://el.sae.gr>).

Μετά το 1976 και έπειτα από την ψήφιση του νόμου κατά του ρατσισμού της τότε κυβέρνησης, η κατάσταση άρχισε να αλλάζει και να λειτουργούν τα πρώτα ελληνικά δίγλωσσα προγράμματα Brunswick East High School και στο Lalor Primary School, στη Victoria. Παρόλα αυτά, η τάση προς την εκμάθηση μόνο της αγγλικής γλώσσας από την δεύτερη και τρίτη γενιά των μεταναστών είναι πραγματικότητα (Damousi, 2010). Τα ευρήματα και οι αναλύσεις οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί δείχνουν ότι η νεοελληνική γλώσσα θα υποστεί πολλές αλλαγές στο μέλλον και είναι απαραίτητο να αναπτυχθούν στρατηγικές προκειμένου να επιβιώσει η ελληνική γλώσσα στην μακρινή Ήπειρο.

Η Αυστραλία είναι μια πολυπολιτισμική χώρα η οποία συγκεντρώνει στο εσωτερικό της αμέτρητες κουλτούρες, η καθεμία με τα δικά της έθιμα και την αντίστοιχη θρησκεία, δείχνοντας σεβασμό στην διαφορετικότητα και προωθώντας την γλωσσική πολυγλωσσία (Τάμης, 2001). Ως απόδειξη αυτής της νοοτροπίας ποικιλομορφίας, εκπέμπουν πάνω από 100 ραδιοφωνικοί σταθμοί σε 100 διαφορετικές γλώσσες, και 100 εφημερίδες σε 40 διαφορετικές γλώσσες. Η χώρα έχει επίσης επενδύσει 15 εκατομμύρια δολάρια στην εκμάθηση ξένων γλωσσών στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Τα στατιστικά δείχνουν ότι πάνω από το 14% των μαθητών στο τελευταίο έτος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσής τους επιλέγει να μάθει μια ξένη

γλώσσα συμπεριλαμβανομένης της Ιαπωνικής, Κινεζικής, Ιταλικής και Γερμανικής. Σχεδόν το 50% του συνολικού πληθυσμού των μαθητών μαθαίνει μια δεύτερη ξένη γλώσσα κατά την διάρκεια των σπουδών τους με έμφαση στην Κινεζική λόγω των στενών εμπορικών και οικονομικών συναλλαγών μεταξύ των δυο χωρών (Bianco, 2009: 18) .

Η πολιτική που ακολουθεί η χώρα προκειμένου να προσεγγίσει φοιτητές από όλο τον κόσμο και να τους προσφέρει προγράμματα σπουδών με τη προοπτική της παραμονής τους, έχει επιφέρει στο κράτος τεράστια έσοδα, αποτελώντας την τρίτη μεγαλύτερη πηγή εσόδων της. Έτσι λοιπόν, δεν είναι δύσκολο να αναρωτηθεί κανείς πώς οι γλώσσες των μειονοτήτων θα μπορέσουν να επιβιώσουν στο προσεχές μέλλον. Η κρίση της Ελλάδος την τελευταία πενταετία έχει ως αποτέλεσμα την αναχώρηση νέων στην Αυστραλία, γεγονός το οποίο ίσως συμβάλλει στην διατήρηση της ελληνικής γλώσσας. Δεδομένων των αλλαγών, η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας συναγωνίζεται με άλλες Ευρωπαϊκές ή Κινεζικές γλώσσες οι οποίες είναι αναμφίβολα πιο δημοφιλείς. (Tsolidis, 1995).

Οι μετανάστες της πρώτης γενιάς μιλούσαν ελληνικά μέσα στο σπίτι, έτσι και τα παιδιά τους είχαν την ευκαιρία να αφομοιώσουν την γλώσσα. Η ίδια γενιά επηρέασε και τα παιδιά της τρίτης γενιάς, καθώς σε πολλές περιπτώσεις οι παππούδες φρόντιζαν τα παιδιά όταν οι γονείς ήταν σε κάποιο χώρο εργασίας μιλώντας τους στα ελληνικά. Ωστόσο, οι γονείς που ανήκαν στην δεύτερη γενιά δεν ακολούθησαν την ίδια στάση, δεν ενδιαφέρονταν δηλαδή να διδάξουν την ελληνική γλώσσα στα παιδιά τους, με αποτέλεσμα να υφίσταται σοβαρός κίνδυνος μείωσης του αριθμού των ατόμων που θα επιθυμούν να μάθουν ελληνικά, καθώς οι παππούδες (πρώτη γενιά) σύντομα θα καταλήξουν και οι ίδιοι στο να μην έχουν μνήμες στις οποίες θα μπορούν να επανέρχονται για να έχουν ένα συνδετικό κρίκο με την Ελλάδα (Damousi, 2010). Παρόλα αυτά η ελληνική γλώσσα είναι πολύ σημαντική για εκείνους που ανήκουν στην πρώτη γενιά καθώς, η διατήρησή της συνεισφέρει στη διευκόλυνση της επικοινωνίας στην καθημερινή τους ζωή, αφού δεν μιλούν αγγλικά. Το ίδιο ισχύει και για τους Έλληνες που λόγω της οικονομικής κρίσης μεταναστεύουν τώρα την μακρινή ήπειρο. Η ελληνική γλώσσα λοιπόν απομακρύνεται από την πρώτη γενιά, είτε με το να γίνει αποδεκτή ως μία δεύτερη γλώσσα, είτε με το να αντιμετωπιστεί ως ξένη, γεγονός το οποίο επιδρά αρνητικά στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των ελληνικών

σχολείων, παραδείγματος χάριν με το να μειωθεί ο αριθμός των εγγραφών στα ελληνικά σχολεία.

Ως εκ τούτου, η κυβέρνηση σε συνεργασία με τις ελληνικές κοινότητες και τα σχολεία δύναται να αναζητήσει αποτελεσματικές λύσεις, προκειμένου να διασωθεί το στοιχείο της γλώσσας των ελλήνων και γενικότερα η πολυπολιτισμική ταυτότητα της Αυστραλίας, η οποία είναι πολύτιμη για την ίδια, καθώς αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της ύπαρξής της. Αυτή η επιθυμία των μελών της διασποράς ήταν εμφανής από τις αρχές του 19ου αιώνα (Yiannakis & O'Donoghue, 2011). Στα πλαίσια λοιπόν αυτής της προσπάθειας στηρίζει το ελληνικό σχολείο.

Με την άφιξη των Ελλήνων στην Αυστραλία, έως και το 1973, η ελληνική γλώσσα διδασκόταν υπό δύσκολες συνθήκες, καθώς η Αυστραλιανή κυβέρνηση δεν είχε σχεδιάσει ακόμα προγράμματα γλωσσικής ενσωμάτωσης μειονοτήτων, με την πάροδο των χρόνων όμως η κατάσταση άλλαξε άρδην καθώς η εκμάθηση μίας επιπλέον γλώσσας θεωρούνταν προνόμιο. Όπως προαναφέρθηκε, οι ελληνικές κοινότητες ήταν υπεύθυνες για τη σύσταση συλλόγων, εκκλησιών και διάφορων κοινωνικών ομάδων. Πρωτεύον στόχος ήταν η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας μέσω των σχολείων και των ολοήμερων κολεγίων

Σήμερα ο χαρακτήρας των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ποικίλει ως ακολούθως:

- ✓ Δημόσια σχολεία (public schools) : Στα δημόσια σχολεία τα ελληνικά διδάσκονται ως μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος της χώρας. Σε συνεργασία με την κυβέρνηση, η οποία χρηματοδοτεί τα προγράμματα, αναγνωρίζει τους καθηγητές ως δημόσιους υπάλληλους κτλ, τα ελληνόπουλα έχουν την ευκαιρία να διδαχτούν ένα πλήρες εκπαιδευτικό πρόγραμμα, που αφογκράζεται την πολιτισμική τους ιδιαιτερότητα.
- ✓ Κολέγια και ιδιωτικά σχολεία (independent schools and colleges): Στα κολέγια και τα ιδιωτικά σχολεία τα ελληνόπουλα έχουν την ευκαιρία να μάθουν ελληνικά έναντι διδάκτρων. Εκεί η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας διαρκεί 9-10 έτη.
- ✓ Απογευματινά σχολεία ή σχολεία του Σαββάτου: Σε αυτά τα σχολεία η ελληνική γλώσσα διδάσκεται ένα απόγευμα την εβδομάδα για δύο ώρες ή κάθε Σάββατο πρωί για τρεις ώρες. Πρόκειται για σχολεία ιδιωτικού χαρακτήρα που συγχρηματοδοτούνται και από την αυστραλιανή κυβέρνηση.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχει διατελέσει σημαντικό ρόλο για τους Έλληνες της διασποράς και έχει συμβάλει στην καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας. Θεωρείται το καλύτερο εκπαιδευτικό σύστημα από τα τρία και το πιο αποτελεσματικό (Tamis, 2010: 5-14).

Ωστόσο, το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, πέρα από το μειωμένο χρόνο που παρέχεται από τα περισσότερα σχολεία για την εκμάθηση της γλώσσας, είναι και η έλλειψη άρτια καταρτισμένου διδακτικού προσωπικού (Yiannakis & O'Donoghue, 2011). Το παραπάνω γεγονός οδηγεί στην μείωση του επιπέδου της ποιότητας της μάθησης. Τα ελληνικά σχολεία της Αυστραλίας υποβάλλονται σε μια διαδικασία μετάβασης όπου ο ρόλος τους καλείται να επαναπροσδιοριστεί βασιζόμενος σε τρία σημεία: στην ενίσχυση του εκπαιδευτικού συστήματος μέσω νέων, πρωτοποριακών μεθόδων διδασκαλίας, στην προσπάθεια ερμηνείας και αποδοχής της ταυτότητας του Ελληνοαυστραλού και στην ενίσχυση της πολιτισμικής και γλωσσικής ταυτότητας των μεταναστών κυρίως της τρίτης γενιάς (Τάμης, 2007). Η αποτελεσματική διδασκαλία των ξένων γλωσσών και το εξειδικευμένο προσωπικό που θα πλαισιώνει το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι επίσης σημαντικός παράγοντας επιτυχούς εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας (Bianco, 2009). Τέλος, η αποφυγή στερεότυπων και η καλλιέργεια εθνικιστών αντιλήψεων είναι επίσης μια πρόκληση για τα ελληνικά σχολεία της μακρινής ηπείρου (Arvanitis, 2004 : 249-252).

Κεφάλαιο 3

Πολιτισμός και τρόποι έκφρασης των ελλήνων της διασποράς στην Αυστραλία

Η πολιτισμική ανάπτυξη μιας διασπορικής ομάδας δε χαρακτηρίζεται από ομοιογένεια, αλλά από μια ποικιλομορφία, η οποία σχετίζεται με τις πολιτιστικές ανάγκες των ατόμων και των ομάδων που αποτελούν μια συγκεκριμένη παροικία. Η κοινωνική και πολιτιστική κινητικότητα της παροικίας αναπτύσσεται για να καλυφτεί ένα κενό, συναισθηματικό, το οποίο προκύπτει από την απόσταση μεταξύ της νέας πατρίδας και της παλαιάς. (Χουρδάκης, 2008:160-196). Παρόλα τα ιδιαίτερα προβλήματα που εντοπίζονται σε διάφορους τομείς, η κοινότητα των Ελλήνων μεταναστών της Αυστραλίας καταφέρνει να οργανώνει και να πρωτοστατεί σε εκδηλώσεις που αφορούν στο θέατρο, στη μουσική, στα εικαστικά, στη λογοτεχνία και στον έντυπο τύπο. Ο Έλληνας δεν είναι πλέον ένας ξένος μεταξύ ξένων, αλλά αποκτά μια ισχυρή παρουσία στην αυστραλιανή κοινωνία (Χουρδάκης, 2008:160-196).

Σύμφωνα με την Gilian Bottomley, ο κάθε άνθρωπος πρέπει να αποφεύγει να κρίνει μια κοινωνία από τα στατιστικά της στοιχεία αλλά να μάθει να επικεντρώνεται στους ήχους, στις τέχνες και στις εορταστικές της εκδηλώσεις. (Bottomley. G, 1992:71). Επιπρόσθετα, η εξέταση των πολιτιστικών και άλλων δραστηριοτήτων μας βοηθάνε να κατανοήσουμε κάποιες πλευρές των κοινωνικών ομάδων που τις απαρτίζουν.

Η εγκατάστασή τους σε μια νέα χώρα τους παρακίνησε να αναπτύξουν κάποιους μηχανισμούς διατήρησης της πολιτιστικής τους ταυτότητας, αφού είναι αποδεδειγμένο ότι κανένας τρόπος ζωής δεν ενσωματώνεται από μια χώρα σε μια άλλη, χωρίς να εισχωρούν σε αυτόν οι οικονομικές, πολιτιστικές, γεωγραφικές και πολιτικές συνθήκες της νέας χώρας. (Bottomley. G, 1992:3). Επιπλέον, η μετάβαση σε μια κατάσταση μειονεκτική σε σχέση με τη κυρίαρχη κουλτούρα δημιούργησε την ανάγκη ανάπτυξης πολιτιστικών πρακτικών τα οποία ενεργούσαν ως ευδιάκριτα εθνικά χαρακτηριστικά, τα οποία με την σειρά τους αντλούνται από μια κοινή και μοναδική καταγωγή στον χώρο και στον χρόνο (Bottomley. G, 1992:58-59). Τα

στοιχεία αυτά, τα οποία οι Έλληνες της διασποράς θεωρούσαν –και θεωρούν – πολύ σημαντικά για την ταυτότητά τους ως εθνική ομάδα είναι η θρησκεία και η ιστορική και πολιτιστική παράδοση του τόπου τους, συμπεριλαμβανομένης και της γλώσσας. Για αυτό τον λόγο οι πολιτιστικές δραστηριότητες των οργανωμένων κοινοτήτων έχουν ως επίκεντρο θρησκευτικές, κοινωνικές και εθνικές γιορτές.

Με τις θρησκευτικές γιορτές συνδέονται οι μεγάλες γιορτές των αγίων, οι εκδηλώσεις των Χριστουγέννων και το Πάσχα. Όσον αφορά τις εθνικές γιορτές, όλες γιορτάζονται με παρελάσεις και σχολικές παραστάσεις, όπως ακριβώς συμβαίνει στην Ελλάδα. Από τις κοινωνικές γιορτές ξεχωρίζουν οι εκδηλώσεις για την ημέρα της μητέρας, την ημέρα του πατέρα, χοροεσπερίδες, οικογενειακές βραδιές, ετήσιες εκδρομές με συλλόγους και ΚΑΠΗ. Ο χορός και η μουσική ως πολιτιστική έκφραση υπήρξε -και ακόμα υπάρχει- πολύ σημαντικός για τους Έλληνες. Είναι αφενός μεν ένας τρόπος εορτασμού, αφετέρου δε μια ευκαιρία για δημόσια επίδειξη που ενδυναμώνει ήθη και κοινωνικές μορφές όπου μέσα από χορευτικά συγκροτήματα (Λουκάτος, Δ., 1977:198-199)

3.1 Μουσική και θέατρο

Σε ένα γενικότερο πλαίσιο μπορούμε να πούμε ότι ενώ πραγματοποιούνται θεατρικές παραστάσεις και μουσικές εκδηλώσεις, λείπει ωστόσο η μουσική παιδεία λόγω έλλειψης δημιουργίας μιας σχετικής παράδοσης από το έργο που παράγουν οι πολιτιστικές ομάδες και φορείς. Παρόλα αυτά, η αγάπη των Ελλήνων της Αυστραλίας για τη μουσική, η ιδιαίτερη σχέση τους με το ελληνικό μπουζούκι, τους οδήγησε στην ίδρυση πολυάριθμων ορχηστρών. Αυτές οι επιρροές στην κουλτούρα τους παίζουν σημαντικό ρόλο στην διατήρηση του ελληνικού στοιχείου από την πρώτη γενιά έως και την τρίτη.

Στην προσπάθειά τους να συνδέσουν την ελληνική πολιτιστική κληρονομιά (αρχαία, βυζαντινή και δημοτική) με τα νέα αυστραλιανά δεδομένα και τους ιθαγενείς, οι Ελληνοαυστραλοί συνθέτες, μουσικοί, στιχουργοί, διευθυντές ορχήστρας και τραγουδοποιοί διέπρεψαν, δημιουργώντας θαυμαστά έργα του θεάτρου, του κινηματογράφου, της όπερας και της κλασικής και μεταμοντέρνας μουσικής. Γνωστότεροι εκ των οποίων είναι ο Θέμης Μέξης, ο Τάσος Ιωαννίδης, ο

Στέλιος Στιόλας, ο Γιάννης Απέητος, ο Κώστας Τσικαδέρης και ο Σπύρος Ράντος. Ακόμα ως διευθυντές ορχήστρας, διέπρεψαν ο Παναγιώτης Μουσαφιριάδης, ο Αχιλλέας Γιακουλής και η Μπέττυ Εξηντάρη. Στην παραδοσιακή μουσική και το ρεμπέτικο τραγούδι επιδόθηκαν χαρισματικές προσωπικότητες όπως αυτή του Θύμιου Σπαθόπουλου, ο οποίος μάλιστα ίδρυσε και την ρεμπέτικη κομπανία της Μελβούρνης. Στην κλασική μουσική, διακρίθηκαν καλλιτέχνες όπως η Αλίκη Κατσικά και ο Μιχάλης Χριστοφορίδης, οι οποίοι αναγνωρίστηκαν στον αυστραλιανό χώρο σε αντίθεση με τους διεθνούς φήμης καλλιτέχνες: Στέλλα Αξαρχλή, Ειρήνη Κασσιμάτη, Τρούδη Καπουλίτσα, Λιάνα Κανελλοπούλου, Έλλη Κρίζου και Κώστα Φιλιππάτο. (Τάμης 2009:35)

Η ελληνική παροικία, η κοινότητα των Αυστραλών και η πατρίδα του μετανάστη, είναι οι κύριες αιτίες επίδρασης της θεατρικής γραφής των Ελλήνων της διασποράς. Η θεατρογραφία και η σκηνική παρουσία έχει σχετικά πρόσφατη ιστορία, περίπου 90 έτη, αλλά έχει ανθίσει και καλλιεργηθεί συμβάλλοντας στην κοινωνική και πολιτιστική εξέλιξη του ελληνικού και του γενικότερου πληθυσμού (Καναράκης, 2006). Αναλυτικότερα: το 1970 έως το 1990, η Μελβούρνη αναδείχτηκε σε πολιτιστικό κέντρο του Ελληνισμού της Αυστραλίας, αναπτύσσοντας πλούσια καλλιτεχνική δράση με την λειτουργία θεατρικών θιάσων και επαγγελματικών θεατρικών σχολών, δίνοντας την ευκαιρία σε νέους ηθοποιούς να ακολουθήσουν μια ανάλογη καριέρα. Ο Νικόλαος Σκιαδόπουλος, ηθοποιός και σκηνοθέτης του Κρατικού Θεάτρου Πειραιά, ιδρύει το 1972 την θεατρική σχολή Γέφυρα, της οποίας οι απόφοιτοι επιθυμώντας να συνεχίσουν την προσπάθεια του ιδίου, λειτούργησαν στα μετέπειτα χρόνια δικούς τους θιάσους και ομίλους στην Μελβούρνη και ιδρύοντας θεατρικές σχολές μια εκ των οποίων είναι και η Λαϊκή Σκηνή. Το 1973 ο Δημήτρης Κατσούλης εισάγει στην Αυστραλία παραστάσεις του Καραγκιόζη και το 1978 ο σκηνοθέτης Μιχάλης Νικολούδης ίδρυσε το Ελληνικό Θέατρο Αυστραλίας, το Θέατρο τέχνης (1984), το Πειραματικό θέατρο Αυστραλίας (1985), τον Θίασο Λαϊκής Σκηνής Μελβούρνης (1986) και το Αυστραλιανό Ποντιακό Θέατρο Αυστραλίας (1990).

Στο Σύδνεϋ την περίοδο του 1980-1990 λειτούργησαν πάνω από τέσσερις θίασοι και ανέβηκαν δεκάδες έργα, περισσότερο κωμωδίες, και δραματικά έργα από τους συγγραφείς Σοφία Καθαρείου και Θεόδωρου Πατρικαρέα. (Tamis 2009:26-33)

Σπουδαίοι θεατρικοί συγγραφείς, οι οποίοι αφιερώθηκαν στην συγγραφή έργων προκειμένου να καταγράψουν και να παρουσιάσουν τις εμπειρίες τους, είναι οι: Καναράκης Γεώργιος, Καστανάς Κώστας, Παπαδάκης Νίκος, Ηροδότου Μαρία, Καλαμαρά Βάσω και Θεοδωράτου Αικατερίνη. Οι συγκεκριμένοι συγγραφείς συντέλεσαν στην εξέλιξη του παροικιακού θεάτρου της Αυστραλίας και τα έργα τους σχετίζονται με το ιστορικό-πολιτικό-κοινωνικό πλαίσιο της περιόδου που γράφονται δεδομένου ότι είναι υπαρκτή η βιωματική σχέση των εν λόγω συγγραφέων με τα πολιτισμικά συστήματα και τους μεταναστευτικούς μηχανισμούς της δικής τους γενιάς. (Τσεφαλά, 2009)

3.2 Οργάνωση εκδηλώσεων-Φεστιβάλ

Η πραγματοποίηση λαογραφικών εκδηλώσεων οι οποίες χαρακτηρίζονται από το αίσθημα της νοσταλγίας των μεταναστών αλλά και την επιθυμία της κοινότητας να συνεχιστούν οι εν λόγω εκδηλώσεις και από τις επόμενες γενιές είναι συχνές. Αποτυπώνουν κυρίως τον εθνικοτοπικό χαρακτήρα οργάνωσης της παροικίας με σκοπό την προβολή του γεωγραφικού χαρακτήρα μιας συγκεκριμένης περιοχής. Τα τρία μεγαλύτερα φεστιβάλ της Αυστραλίας, τα οποία λαμβάνουν χώρα στην πολιτεία της Βικτωρίας είναι τα Δημήτρια, η Ποντιακή και η Αρχαϊκή Εβδομάδα. Ένα ακόμη φημισμένο φεστιβάλ είναι εκείνο της Μελβούρνης, όπου είναι συγκεντρωμένος και ο μεγαλύτερος όγκος μεταναστών και είναι η τρίτη ελληνόφωνη περιοχή παγκοσμίως. Ονομάζεται το φεστιβάλ Αντίποδες το οποίο χρηματοδοτείται και από την Αυστραλιανή κυβέρνηση καθώς και από την ελληνική, προσφέροντας μια πολιτιστική πρόταση. Σε αυτού του είδους τις εκδηλώσεις, οι οποίες μπορεί να είναι και μουσικές, με επισκέψεις συγκροτημάτων η θιάσων από την Ελλάδα, αλλά και διαπολιτισμικές εκδηλώσεις σε συνεργασία με άλλες εθνικότητες, όλες οι γενιές ελλήνων μαζί με χιλιάδες αυστραλούς προερχόμενοι από διάφορες κουλτούρες συγκεντρώνονται για να γιορτάσουν τον ελληνικό τρόπο ζωής και την πολιτισμική παράδοσή τους (Tsolidis, 1995) .

3.3 Λογοτεχνία

Σημαντική είναι και η παρουσία των Ελλήνων της διασποράς και στη λογοτεχνία. Κάποιοι από τους πρώτους μετανάστες έγραψαν εξαιρετικά δείγματα ποίησης, πεζογραφήματα και δράμα στα ελληνικά, εκδίδοντάς τα σε συνεργασία με τα ελληνικά τυπογραφία θέλοντας να εκφράσουν την νοσταλγία τους για την μάνα πατρίδα, να εκφράσουν τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν κατά την παραμονή τους στην Αυστραλία και την ελπίδα για δημιουργία μιας νέας ζωής στην χώρα υποδοχής (Χουρδάκη, 2008). Κάποια από αυτά τα αποσπάσματα έχουν συμπεριληφθεί σε δυο ανθολόγια του Γ. Καναράκη τα οποία έχουν εκδοθεί το 1985 και το 2003. Παρομοίως πολλά παιδιά μεταναστών έχουν καταγράψει τα απομνημονεύματά τους και τις σκέψεις τους στην αγγλική γλώσσα και έχουν αναγνωριστεί ως σημαντικοί συγγραφείς στην Αυστραλία. Αξίζει λοιπόν να αναφερθούμε σε πολλούς γνωστούς συγγραφείς όπως στον Χρήστο Τσιόλκα, τον Δημήτρη Τσαλούμα, ο οποίος έγραφε στα ελληνικά και στα αγγλικά, στην Αντιγόνη Κεφάλια και τον Αντώνη Μανιάτη ,οι οποίοι γράφουν στα αγγλικά αλλά και του Δημήτρη Κατσαβου (<http://openjournals.library.usyd.edu.au>). Ένα ακόμη ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είναι ότι οι φωνές των γυναικών, τα τελευταία 30 χρόνια, έχουν γίνει πιο ξεκάθαρες.

3.4 Τύπος

Η παρουσία των Ελλήνων της διασποράς στην μακρινή Ήπειρο ταυτίζεται αναμφίβολα και με την οργάνωση του έντυπου τύπου. Από τότε που η πρώτη ελληνόφωνη περιοδική έκδοση κυκλοφόρησε στις 6 Ιουνίου 1913 στην Μελβούρνη (Καναράκης, 2007), πολλές επακολούθησαν. (Φίφης, 2007). Ο Κυριάκος Αμανατίδης στην έρευνά του ταυτοποίησε πάνω από 25 ελληνικά περιοδικά τα οποία κυκλοφόρησαν μετά το 1916. Ο Καναράκης τόνισε ότι οι πιο ευρέως αναγνωρισμένες φυλλάδες ήταν η Ελληνοαυστραλέζικη Επιθεώρηση (Greek-Australian Review 1951-1953), η Antipodes 1974, και η Chronicle 1979-1991). Ωστόσο, αν και λίγες, από τις εν λόγω εφημερίδες που κυκλοφορούν σήμερα κάποιες νέες είναι διαθέσιμες σε ηλεκτρονική μορφή, μέσω διαδικτύου, όπως είναι η Anagnostis και η Agora στην Μελβούρνη. Οι εφημερίδες οι οποίες εκδίδονται

σήμερα είναι η Greek Herald στο Σύδνεϋ και η Neos Cosmos στη Μελβούρνη και έχουν αποφασίσει να κάνουν χρήση της αγγλικής γλώσσας σε μερικά από τα δημοσιεύματά τους με σκοπό να προσελκύσουν ένα ευρύτερο κοινό, όπως είναι η δεύτερη και τρίτη γενιά (Tamis, 2001).

3.5 Κινηματογράφος

Η απεικόνιση της εμπειρίας της διασποράς και της μετανάστευσης κατέχει μια σπουδαία θέση στον παγκόσμιο κινηματογράφο. Οι ευρύτερες κοινωνικό πολιτικές και γεωπολιτικές αλλαγές αποδίδονται σε έναν μεγάλο αριθμό της παγκόσμιας κινηματογραφίας που πραγματοποιούνται από απόδημους σκηνοθέτες και παραγωγούς σε μια προσπάθεια εξερεύνησης των παραδοσιακών εννοιών της διασπορικής ταυτότητας. (Σηφάκη, 2008:241)

Η ιστορία του Ελληνοαυστραλέζικου κινηματογράφου ξεκινάει την δεκαετία του 1970 όπου η αφομοίωση των μεταναστών έχει ήδη ξεκινήσει. Ο πρώτος σκηνοθέτης, όπως αναφέρει ο Mousoulis στην έρευνα του, είναι ο Ιωάννης Παπαδόπουλος, ο οποίος έκανε κάποιες ταινίες μικρού μήκους. Την ίδια περίοδο ο Nicholaos Nedelkoroulos, εικαστικός καλλιτέχνης, και ο George Miller, σκηνοθέτης του εμπορικού κινηματογράφου, με ταινίες όπως τον *Mad Max*, πραγματοποίησαν τα πρώτα τους καλλιτεχνικά βήματα χωρίς να έχουμε άλλες γνωστές δουλειές Ελλήνων δημιουργών (Mousoulis, 1999).

Ένα χαρακτηριστικό της περιόδου μετά το 1980 το οποίο αξίζει να αναφερθεί είναι η προβολή των ξένων καλλιτεχνών στην αυστραλέζικη τηλεόραση και στον κινηματογράφο συμπεριλαμβάνοντας κυρίως αρνητικά στερεότυπα ειδικά στις κωμωδίες. Μεγάλη εμπορική επιτυχία την δεκαετία του 1980-1990 έκανε το τηλεοπτικό σίριαλ *The Comedy Company* όπου αναπαριστάται η καθημερινότητα μιας τυπικής ελληνικής οικογενείας με τους πρωταγωνιστές να έχουν έντονα ξενικά και φολκλόρ στοιχεία. Στην συνέχεια η τηλεοπτική σειρά *Acropolis Now*, το πρώτο ελληνικό σίριαλ με έλληνες πρωταγωνιστές το οποίο παρακολουθούσαν επί μια δεκαετία Έλληνες και Αυστραλοί θεατές. Γενικότερα μπορούμε να συμπεραίνουμε ότι η Αυστραλέζικη κωμωδία, μετά την δεκαετία του 1990, δίνει βήμα σε νέους καλλιτέχνες διαφορετικών εθνικοτήτων να πραγματοποιήσουν παραστάσεις, χωρίς οι

μετανάστες να πρέπει να βρίσκουν ρόλους που να στιγματίζουν την εθνικότητα τους και να την γελοιοποιούν. (Mitchell, 1992:119)

Σύμφωνα με τον Mousoulis, υπήρξε μια άνθιση της Ελληνοαυστραλέζικης παρουσίας δεύτερης γενιάς στον χώρο του θεάματος τις δεκαετίες μετά το 1980. Σκηνοθέτες όπως ο Kay Pavlou, ο John Tatoulis, ο Aleksis Vellis, ο Alkionio Tsilimidos και η Anna Kokkinos έκαναν ταινίες μεγάλου μήκους ,κάτι το οποίο δεν ήταν σύνηθες την προηγούμενη περίοδο. Οι θεματικές των εν λόγω ταινιών σχετίζονται με την μετανάστευση, την αφομοίωση, των ρατσισμό και την ταυτότητα. (Mousoulis, 1999).

3.6 Σπουδαίοι Ελληνοαυστραλοί καλλιτέχνες

Σπουδαίοι Ελληνοαυστραλοί, πρώτης και δεύτερης γενιάς, οι οποίοι ζουν και εργάζονται στην μακρινή ήπειρο, έχουν αποδείξει την αξία τους στον καλλιτεχνικό χώρο και η εμβέλεια τους ξεπέρασε κατά πολύ τα εθνοτικά τους σύνορα. Μερικοί μόνο από αυτούς είναι οι εξής: Γκέκας Μπίλ, θεωρείται παγκοσμίως ένας από τους σημαντικότερους φωτογράφους της γενιάς του, Τσιάβος Νίκος, σπουδαίος κοντραμπασίστας και συνθέτης, Τσουμάκας Δημήτρης και Τσιόλκας Χρήστος, συγγραφείς με θαυμαστές από όλο τον κόσμο, Τσαλούμας Δημήτρης, ξεχωριστός και αναγνωρισμένος ποιητής. Γιαννόπουλος Νικόλαος, βραβευμένος ηθοποιός και σκηνοθέτης με μεγάλες επιτυχίες στο ενεργητικό του (Τσεφαλά, 2009).

Ερευνητικό μέρος

4.1 Το αντικείμενο και οι στόχοι της έρευνας

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας είναι η παρουσίαση του φαινομένου της πολιτισμικής παρουσίας των Ελλήνων που έχουν μεταναστεύσει στην Αυστραλία, καθώς και η καταγραφή του τρόπου με τον οποίο η Ελληνική διασπορά διατηρεί την Ελληνικότητα της ως σήμερα, διατηρώντας αναλλοίωτες τις καταβολές του ελληνικού πολιτισμού. Πιο συγκεκριμένα θα αναλυθεί, ο τρόπος με τον οποίο μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα (Έλληνες που μετανάστευσαν στην Αυστραλία) αναπαριστά, τον εαυτό της και τους άλλους μέσω υλικών προϊόντων, όπως τα έργα τέχνης, η λογοτεχνία, οι κοινωνικοί θεσμοί, τα αντικείμενα της καθημερινής ζωής, καθώς και τους μηχανισμούς αναπαραγωγής και διατήρησης τους, στην πορεία της ιστορίας, αλλά και η ανάλυση της στάσης, των τρόπων σκέψης και συμπεριφοράς, που είναι κοινά στα μέλη μιας γλωσσικής κοινότητας. (Kramsch,C.1996:2) Η έρευνα εστιάζει στην ελληνική διασπορά της Αυστραλίας, διότι με αυτό τον τρόπο θέτει όχι μόνο γεωγραφικούς περιορισμούς στο δείγμα της έρευνας, αλλά αντικατοπτρίζει τον τρόπο με τον οποίο το φαινόμενο υφίστανται στην εν λόγω περιοχή, η οποία χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένες κοινωνικό-πολιτισμικές ιδιαιτερότητες που δεν είναι δυνατόν να γενικευθούν σε ένα γενικό πληθυσμό. (π.χ. μεγάλη γεωγραφική απόσταση από την πατρίδα)

Ως στόχοι της έρευνας αναδεικνύονται η ανάλυση και αποσαφήνιση πέντε ερευνητικών αξόνων οι οποίοι σχετίζονται με:

- ✓ Τη χρονική περίοδο που μετανάστευσαν οι Έλληνες στην Αυστραλία και τα αίτια που τους ώθησαν στο να προβούν στην παραπάνω πράξη.
- ✓ Τη δομή της ελληνικής οικογένειας στην Αυστραλία και τον ρόλο της γλώσσας ως παράγοντα πολιτισμικής παρουσίας των Ελλήνων
- ✓ Τις σχέσεις των Ελλήνων μεταναστών στην Αυστραλία με την Εκκλησία και τις κοινότητες
- ✓ Την ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο οι τέχνες και ο πολιτισμός αναδεικνύονται στην ελληνική διασπορά της Αυστραλίας

4.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Για τη διαμόρφωση ερευνητικών υποθέσεων ελήφθησαν υπόψη οι θεωρητικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις σχετικά με την Ελληνική διασπορά στην Αυστραλία έτσι, όπως προκύπτουν από τη διεθνή βιβλιογραφία. Σε αυτό το πλαίσιο διατυπώθηκαν υποθέσεις στηριζόμενες σε μια συνολική εκτίμηση των παραγόντων – δεικτών, οι οποίοι επιδρούν στο φαινόμενο της πολιτισμικής παρουσίας των Ελλήνων της Αυστραλίας. Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα ακόλουθα:

1. Για ποιους λόγους μετανάστευσαν οι Έλληνες στην Αυστραλία ;
2. Ποια η σχέση της δεύτερης γενιάς με την ελληνική γλώσσα και την διατήρησή της;
3. Υπάρχουν σχέσεις μεταξύ μεταναστών και εκκλησιαστικών κοινοτήτων και αν ναι για ποιους λόγους και σε τι βαθμό;
4. Ποιες οι μορφές και το επίπεδο της πολιτισμικής έκφρασης των Ελλήνων στην Αυστραλία ;

Τα παραπάνω ερωτήματα παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον εφόσον η γλώσσα, η κουλτούρα, η θρησκεία, η εκπαίδευση, αποτελούν έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους, καθώς συνθέτουν το πολιτισμικό προφίλ των Ελλήνων μεταναστών στην Αυστραλία.

4.3 Μεθοδολογία - ερευνητικό εργαλείο και ζητήματα ηθικής δεοντολογίας

Στην παρούσα έρευνα ακολουθήθηκε η ποιοτική μέθοδος. Λόγω της φύσης του ερευνητικού αντικειμένου, κρίθηκε απαραίτητη για τη συλλογή δεδομένων η μέθοδος της εις βάθος ποιοτικής συνέντευξης (ημι-δομημένη), με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως περιγραφικές, γνώμης, υποθετικές αλλά και συμπερασματικές. Σε όλα τα υποκείμενα της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η εις βάθος συνέντευξη και βιογραφική συνέντευξη, καθώς με αυτόν τον τρόπο δίνεται έμφαση

στη «φωνή» των ίδιων των κοινωνικών υποκειμένων, στη δική τους ερμηνεία της κοινωνικής πραγματικότητας και στις συλλογικές τους εμπειρίες.

Στη βιογραφική συνέντευξη σημαντική θέση κατείχαν οι αξίες και η καθημερινότητα των υποκειμένων, τα οποία αφορούσαν την παρούσα έρευνα και διαμόρφωσαν το ερωτηματολόγιό της. Οι παραπάνω μέθοδοι επιτρέπουν την άντληση πληροφοριών σε βάθος και την ανάδειξη θεμάτων που αρχικά δεν είναι προκαθορισμένα.

Επιλέχθηκε η ποιοτική ερευνητική συνέντευξη καθώς επιχειρεί να κατανοήσει τον κόσμο από την πλευρά των κοινωνικών υποκειμένων, να αναλύσει κοινωνικές σχέσεις και διαδικασίες, να ξεδιπλώσει το νόημα των εμπειριών των ανθρώπων και να εξαγάγει την βιωμένη εμπειρία τους σε επιστημονικές ερμηνείες, απαντώντας στα ερωτήματα «πώς» και «γιατί». Επιπλέον, το υποκειμενικό βίωμα των υποκειμένων εξετάστηκε λεπτομερέστερα μέσω της συνέντευξης καθώς έτσι εκμαιεύονται οι αυθεντικές εμπειρίες, απόψεις, στάσεις και αναπαραστάσεις των υποκειμένων (Ιωσηφίδης, 2003).

Όπως προαναφέρθηκε για τη συλλογή δεδομένων ακολουθήθηκε η ποιοτική μεθοδολογία με εργαλείο την ημιδομημένη συνέντευξη και την εις βάθος βιογραφική συνέντευξη, διάρκειας, κατά μέσο όρο, 1 ώρας και 15 λεπτών. Ο οδηγός συνέντευξης κάλυπτε ερευνητικούς άξονες που σχετίζονταν με την χρονική περίοδο που μετανάστευσαν οι Έλληνες στην Αυστραλία και τα αίτια που τους ώθησαν στο να προβούν στην παραπάνω πράξη. Τη δομή της ελληνικής οικογένειας στην Αυστραλία και τον ρόλο της γλώσσας ως παράγοντα πολιτισμού και ταυτότητας των Ελλήνων. Τις σχέσεις των Ελλήνων μεταναστών στην Αυστραλία με την Εκκλησία και τις κοινότητες και τέλος, την ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο οι τέχνες και ο πολιτισμός αναδεικνύονται στην ελληνική διασπορά της Αυστραλίας

Πριν την έναρξη των συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκε πιλοτική έρευνα, προκειμένου να διερευνηθούν και να εντοπιστούν πιθανές αδυναμίες ή ελλείψεις του ερευνητικού εργαλείου. Η πιλοτική έρευνα διεξήχθη σε διάστημα δύο ωρών, με συνεντεύξεις δύο ατόμων που δεν ανήκαν στην κατηγορία των Ελλήνων μεταναστών της Αυστραλίας, είχαν όμως ακαδημαϊκές και ερευνητικές γνώσεις, με την μέθοδο της προσομοίωσης. Από αυτή την δοκιμαστική φάση αναδύθηκαν εύστοχες παρατηρήσεις, οι οποίες συμπεριλήφθησαν στο ερωτηματολόγιο, με στόχο τη

δημιουργία εργαλείου που χαρακτηρίζεται από πληρότητα, εγκυρότητα και αξιοπιστία.

Οι συνεντεύξεις υλοποιήθηκαν απογευματινές ώρες, μεταξύ 6 μμ και 9 μμ κατά το διάστημα 1 έως 16 Αυγούστου στο χώρο που υποδείκνυαν οι ίδιοι οι συνεντευξιζόμενοι, διότι αυτό τους έκανε να αισθάνονται άνετα να μιλήσουν σε κάποιον άγνωστο για τις εμπειρίες και τα βιώματα τους. Έτσι οι συνεντεύξεις στην πλειονότητα τους λήφθηκαν στα σπίτια των συνεντευξιζόμενων ή σε κάποια ήσυχα δημόσια μέρη.

Ως προς τα ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας, απαραίτητη σε κάθε περίπτωση κρίνεται η εμπιστευτικότητα των δεδομένων και η ιδιωτικότητα των συνεντεύξεων. Για το λόγο αυτό, τα άτομα διαβεβαιώθηκαν για την εμπιστευτικότητα των δεδομένων και την ανωνυμία τους (τόσο κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, όσο και μετά την ολοκλήρωσή της), ενώ η συναίνεσή τους στην έρευνα ήταν αποτέλεσμα πληροφόρησης σχετικά με το ερευνητικό εγχείρημα (για την ιδιότητά της ερευνητριας, τους σκοπούς της έρευνας και τη χρήση των ερευνητικών ευρημάτων).

4.4 Το δείγμα της έρευνας

Για την συγκεκριμένη έρευνα δείγμα αποτέλεσαν εννέα Έλληνες που έχουν μεταναστεύσει στην Αυστραλία, διαμένουν εκεί και είχαν επισκεφτεί την χώρα μας για διακοπές κατά την ελληνική θερινή περίοδο. Το δείγμα κατασκευάστηκε με την μέθοδο της δειγματοληψίας απόφασης, καθώς η δυσκολία συνεννόησης με φορείς της Αυστραλίας που θα μπορούσαν να υποδείξουν κάποια άτομα που θα μπορούσαν να απαντήσουν μέσω skype στις ερωτήσεις, ανάγκασαν την ερευνήτρια να αναζητήσει μέσω του κοινωνικού της δικτύου άτομα που να πληρούν τις προϋποθέσεις συμμετοχής στην έρευνα.

Ο οδηγός συνέντευξης βάσει του οποίου προέκυψαν τα ερευνητικά αποτελέσματα απαντήθηκε από άνδρες και γυναίκες ηλικίας 19-63 ετών, οι οποίοι μετανάστευσαν στην Αυστραλία κατά το παρελθόν και διαμένουν ακόμα εκεί.

4.5 Μεθοδολογικές δυσχέρειες και ερευνητικές δυσκολίες

Βασική μεθοδολογική δυσχέρεια αποτέλεσε η κατασκευή του ερευνητικού εργαλείου, με δεδομένο, αφενός την ευρύτητα του αντικειμένου της έρευνας αναφορικά με τους τομείς που καλύπτει και αφετέρου την ευαισθησία με την οποία θα πρέπει να αντιμετωπίζεται το υπό εξέταση ζήτημα. Αναλυτικότερα απαιτήθηκε να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στη δομή και το περιεχόμενο του οδηγού συνέντευξης με στόχο:

- ✓ Την πλήρη κάλυψη των ερευνητικών πεδίων που επιλέχθηκαν.
- ✓ Την εξασφάλιση της φυσικής ροής των ερωτήσεων-συνέντευξης.
- ✓ Την εξασφάλιση της ειλικρίνειας των ερωτώμενων.

Ακόμα, βασική ερευνητική δυσκολία αποτέλεσε η κατασκευή του δείγματος. Τα στάδια τα οποία προσπελάστηκαν, μέχρι την εύρεση του τελικού ερευνητικού πληθυσμού είναι τα ακόλουθα:

- ✓ 1ο Στάδιο: Επικοινωνία με ελληνικό σχολείο “Mathesi” στην Βικτώρια, Μελβούρνη. Η Επικοινωνία κατέληξε ατελέσφορη.
- ✓ 2ο Στάδιο : Επικοινωνία με άτομα του συλλόγου “Πανεπιστημιακή Ένωση Μελβούρνης-Βικτώριας” στην Μελβούρνη. Η Επικοινωνία κατέληξε ατελέσφορη.
- ✓ 3ο Στάδιο: Επικοινωνία με εκκλησία του Ιερού Ναού “Αγίας Τριάδος” στην Βικτώρια, Μελβούρνη, η οποία υπήρξε ατελέσφορη
- ✓ 4ο και τελικό στάδιο: Επικοινωνία με Ελληνοαυστραλούς μετανάστες, οι οποίες ανιχνεύτηκαν μέσω του κοινωνικού δικτύου της ίδιας, με αποτέλεσμα την συναίνεση 9 εκ των 12ατόμων, για συμμετοχή στην έρευνα.

5. Παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας

5.1. Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά

Τα κοινωνικό-δημογραφικά στοιχεία που συλλέχτηκαν κατόπιν διεξαγωγής της έρευνας, προσφέρουν την πρώτη εικόνα σε ότι αφορά τους Έλληνες μετανάστες στην Αυστραλία σε σχέση με το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, επαγγελματική-οικονομική κατάσταση τους, την Ιθαγένεια καθώς και τον αριθμό των παιδιών τους, εφόσον υπήρχαν. Αναλυτικότερα:

- ✓ Όσον αφορά στο φύλο, έξι ήταν γυναίκες και τρεις άνδρες
- ✓ Όσον αφορά στην ηλικία των συνεντευξιαζόμενων, τέσσερις από τους συνεντευξιαζόμενους είχαν ηλικία από 39 έως 56 ετών, τρεις είχαν ηλικία 57-71 και δύο είχαν ηλικία 33-41 ετών.
- ✓ Σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση των συνεντευξιαζόμενων, ένας εκ του συνόλου ήταν άγαμος και οκτώ έγγαμοι.
- ✓ Όσον αφορά στην επαγγελματική κατάσταση των συνεντευξιαζόμενων, τέσσερις ήταν ιδιωτικοί υπάλληλοι, τέσσερις αυτοαπασχολούμενοι – επιχειρηματίες και ένας συνταξιούχος
- ✓ Όσον αφορά στο μορφωτικό επίπεδο των συνεντευξιαζόμενων, τέσσερις είναι απόφοιτοι Δημοτικού, δύο απόφοιτοι Γυμνασίου, δύο απόφοιτοι Λυκείου και ένας απόφοιτος ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος .
- ✓ Σχετικά με την ύπαρξη παιδιών, δύο εκ των ερωτώμενων δεν έχουν παιδιά, οι δύο έχουν 2 παιδιά, οι τρεις έχουν 3 παιδιά και ο ένας έχει 5 παιδιά.
- ✓ Σχετικά με την ιθαγένεια, όλοι είχαν διπλή ελληνική και αυστραλιανή.
- ✓ Οι 5 αποτελούσαν μετανάστες πρώτης γενιάς και 4 δεύτερης γενιάς.
- ✓ Ενώ 3 διέμεναν στην Μελβούρνη, 3 στο Σύδνεϋ , 1 στη Βικτώρια, 1 Βρίσμπαν και 1 στην Αδελαΐδα.

Συνοψίζοντας, οι περισσότεροι συνεντευξιαζόμενοι, αποτελούν μετανάστες πρώτης γενιάς ή μετανάστες οι οποίοι γεννηθήκαν στην Αυστραλία, είναι κατά κύριο λόγο έγγαμοι με παιδιά και εργάζονται, είτε ως αυτοαπασχολούμενοι, είτε ως ιδιωτικοί υπάλληλοι, έχουν μέσο εκπαιδευτικό επίπεδο και διπλή ιθαγένεια.

5.2.Ο χρόνος και τα αίτια της μετανάστευσης

Ο οδηγός συνέντευξης βάσει του οποίου προέκυψαν τα ερευνητικά αποτελέσματα απαντήθηκε από άνδρες και γυναίκες ηλικίας 19-63 ετών, οι οποίοι μετανάστευσαν στην Αυστραλία κατά το παρελθόν και διαμένουν ακόμα εκεί.

Οι περισσότεροι Έλληνες της διασποράς της Αυστραλίας που απαρτίζουν το δείγμα μας αποτελούν μετανάστες πρώτης γενιάς και μετακινήθηκαν τη χρονική περίοδο της δεκαετίας του 1970. Στην ερώτηση « Για ποιον/ποιους λόγους, εσείς ή η οικογένειά σας, φύγατε από την Ελλάδα ; » η πλειοψηφία τους αναφέρεται σε οικονομικούς λόγους. Όπως κάποιοι ενδεικτικά αναφέρουν :

Ερωτώμενος 9 : *« Ήμασταν 5 αδέρφια, δεν είχαμε να φάμε τι να έκανα, έφυγα για να πάω να βρω δουλειά»*

Ερωτώμενος 1 : *« Φτώχεια κορίτσι μου... Ξέρεις τι φτώχεια είχαμε τότε, ούτε παπούτσια δεν είχαμε να φορέσουμε, μην κοιτάς εσείς που τα έχετε όλα»*

Ωστόσο, υπήρχαν και οι περιπτώσεις που η μετανάστευση πραγματοποιήθηκε για καθαρά προσωπικούς λόγους.

Ερωτώμενος 4 : *« Για να γλυτώσω το στρατό, επειδή ήταν μακριά η Αυστραλία μετά από 5-7 χρόνια μπορούσες να εξαγοράσεις την θητεία, ενώ στην Ευρώπη που ήταν κοντά δεν μπορούσες»*

Ερωτώμενος 8: *« Η θεία μου, μου πλήρωσε το εισιτήριο για να πάω και με φιλοξένησε για να δουλέψω στο μπακάλικο που είχαν, εμείς οικονομικά τα φέρναμε βόλτα όμως επειδή είχε αφήσει όλη την περιουσία στον πατέρα μου έπρεπε να πάω »*

Από την ανάλυση του πρώτου ερευνητικού άξονα προκύπτει ότι όλοι οι Έλληνες της διασποράς της Αυστραλίας έχουν διπλή ιθαγένεια ελληνική και Αυστραλιανή, ενώ μετανάστευσαν κυρίως για οικονομικούς λόγους. Επιπρόσθετα

αξίζει να τονισθεί ότι έφυγαν ως επί το πλείστον αυτοί ή οι οικογένειες τους, έπειτα από παρότρυνση κάποιου μέλους της οικογένειας τους που βρίσκονταν ήδη εκεί. Παράλληλα αξίζει να τονισθεί ότι, όχι μόνο δεν έχουν γυρίσει πίσω, όπως σκόπευαν αρχικά, αλλά πλέον για αυτούς η Αυστραλία, αποτελεί μια δεύτερη χώρα τους και ο μόνιμος τόπος διαμονής τους.

5.3 Η σχέση της πρώτης και δεύτερης γενιάς με την ελληνική γλώσσα και η διατήρησή της

Οι Έλληνες της πρώτης γενιάς προχώρησαν σε γάμο με Ελληνίδες, διότι ένιωθαν ασφάλεια, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό των Ελλήνων της δεύτερης γενιάς τονίζει τη σπουδαιότητα της διατήρησης της γλώσσας, χωρίς να θεωρούν πως είναι απαραίτητο να παντρευτούν άτομα τα οποία να έχουν την ίδια καταγωγή με τη δική τους. Όταν λοιπόν ερωτήθηκαν « τι εθνικότητα έχει ο-η σύζυγος σας και τι εθνικότητας άτομο θα θέλατε να παντρευτούν τα παιδιά σας ;» , οι ίδιοι απάντησαν:

Ερωτώμενος 1: *«Έλληνας παιδί μου, μα φυσικά, τι άλλο↑; Δεν υπήρχε περίπτωση να μπλέξω εγώ με ξένο, ούτε να μιλήσουμε δεν θα μπορούσαμε.»*

Ερωτώμενος 3: *«Για να καταφέρω να συνεννοηθώ, θα έπρεπε να βρω Έλληνα, άσε που οι γονείς πίσω στην πατρίδα θα ήταν αρνητικοί σε κάτι διαφορετικό.»*

Ερωτώμενος 5: *«Κινέζος, δεν είχα κανέναν δισταγμό για την επιλογή μου, τον λάτρεψα ως άνθρωπο και αυτό είναι αρκετό.»*

Ερωτώμενος 7: *«Παντρεύτηκα Ελληνίδα, έτυχε. Θα μπορούσε να ήταν Γερμανίδα, Γαλλίδα, αρκεί να υπήρχε συνεννόηση και αγάπη.»*

Γενικότερα συμπεραίνουμε ότι η πρώτη γενιά νιώθει την ανάγκη να επικρατεί η ελληνικότητα στους γάμους των παιδιών τους, ενώ η δεύτερη πολύ λιγότερο.

Ερωτώμενος 2: «Έλληνα, βέβαια.↑ Μα τόσα καλά ελληνόπουλα υπάρχουν έξω, ξένο να βρει η κόρη μου?»

Ερωτώμενος 3: «Δεν έχω ιδιαίτερο πρόβλημα, αλλά θα προτιμούσα Έλληνα,↑ για να υπάρχει επικοινωνία, νομίζω ότι θα ήταν πιο εύκολο.»

Ερωτώμενος 7: «Όχι ,ότι αποφασίσουν εκείνα, δεν έχω κανένα πρόβλημα.»

Ερωτώμενος 9: «Τυχερά και γερά να είναι και αυτά δεν με ενδιαφέρουν.»

Τα άτομα τα οποία ανήκουν στην δεύτερη γενιά δείχνουν να είναι εξοικειωμένα με την ελληνική γλώσσα, διότι οι γονείς τους- πρώτης γενιάς- μιλούσαν ελληνικά στο σπίτι και σε κάποιες περιπτώσεις μόνο την συγκεκριμένη γλώσσα. Έτσι όταν ερωτήθηκαν τι γλώσσα μιλούν τα παιδιά τους και τότε αισθάνονται πιο άνετα έχοντας μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στον εαυτό τους, όταν μιλούν ελληνικά ή Αγγλικά, οι ίδιοι απάντησαν:

Ερωτώμενος 2: «Τα παιδιά μου μιλούν ελληνικά διότι στο σπίτι με τους παππούδες, τα αφήναμε για να πάμε στην δουλειά , τα μιλούσαν μόνο ελληνικά και έτσι τα μάθανε»

Ερωτώμενος 3: «Εγώ παιδί μου, τα μιλούσα στα ελληνικά γιατί τα αγγλικά δεν ήθελα να τα μάθω, έτσι και αυτά τι να έκαναν; έπρεπε να μου απαντούσαν στα ελληνικά για να τα καταλάβω»

Ερωτώμενος 9: «Εγώ μέχρι να γίνει 5 χρόνων η μικρή μου, καλώς ή κακώς, μόνο στα ελληνικά της μιλούσαμε, για αυτό και είχε δυσκολίες στο να προσαρμοστεί στο σχολείο»

Τα ελληνικά είναι η γλώσσα με την οποία νιώθουν πιο οικεία τα άτομα της πρώτης γενιάς, γεγονός το οποίο δεν συναντήσαμε στα άτομα της δεύτερης γενιάς, τα οποία τείνουν να μιλούν περισσότερο την αγγλική κυρίως στην κοινωνικές τους συναναστροφές.

Ερωτώμενος 2: «Ελληνικά με τον άντρα μου και τους παππούδες, με τα παιδιά και τις 2.»

Ερωτώμενος 7: «Με τους γονείς μου αναγκαστικά μιλώ πιο πολύ ελληνικά ,στην δουλειά μου αγγλικά φυσικά .»

Ερωτώμενος 8: *«Τις περισσότερες φορές αγγλικά °αλλά αν είμαι κάπου έξω και δεν θέλω να με καταλάβουν, μιλάω ελληνικά ..γελάκια-).»*

Γενικότερα, τα παιδιά της πρώτης γενιάς, σε αρκετά μεγάλο ποσοστό, παρακολούθησαν μαθήματα ελληνικών σε ελληνικά ιδιωτικά σχολεία παράλληλα με το αγγλικό σχολείο. Τα άτομα της δεύτερης γενιάς δεν το θεώρησαν εφικτό λόγο της επιρροής της αγγλικής γλώσσας και περιορίστηκαν στη εκμάθησή τους εμπειρικά, από τους παππούδες και λοιπούς συγγενείς. Έτσι όταν ερωτήθηκαν αν τα παιδιά τους έχουν φοιτήσει, φοιτούν ή θα ήθελαν να φοιτήσουν σε σχολείο της χώρας διαμονής, σε δίγλωσσο σχολείο (μια γλώσσα είναι τα ελληνικά), σε σχολείο της χώρας διαμονής και μετά στο ελληνικό σχολείο, σε ελληνικό σχολείο, οι ίδιοι απάντησαν:

Ερωτώμενος 3: *«Οπωσδήποτε και τα στέλναμε σε ελληνικό σχολείο, για να τα μάθουν σωστά. »*

Ερωτώμενος 2: *«Πληρώναμε extra↑ για να μπορούν τα παιδιά μας να μάθουν τα ελληνικά, να έχουν την επαφή .Τους άρεσαν πολύ έχω να σου πω, ποτέ δεν παραπονέθηκαν. Κάθε Σάββατο έκαναν και ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς μετά από κάθε μάθημα . (περηφάνια στα μάτια του)»*

Ερωτώμενος 5: *«Τα παιδιά μας από ελληνικά μαθαίνουν ότι ακούνε από τους γονείς μου, δεν πηγαίνουν σε ελληνικό σχολείο.. Οι άλλοι παππούδες τους μιλούν άλλη γλώσσα, στο σχολείο αγγλικά ,θα μπερδευτούν στο τέλος-))»*

Ερωτώμενος 9: *«Μόνο αγγλικό σχολείο, δεν έχουμε χρόνο για κάτι άλλο.»*

Οι συνεντεύξεις έδειξαν ότι οι Έλληνες της πρώτης γενιάς δεν είχαν ιδιαίτερα παράπονα ή προβλήματα από τα ιδιωτικά σχολεία τα οποία επέλεγαν, κάποιες φορές και με την βοήθεια των κοινοτήτων, για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας. Χαρακτηριστικά, στις ερωτήσεις που αφορούσαν την αποτελεσματικότητα και τα προβλήματα του ελληνόφωνου συστήματος εκπαίδευσης , οι ερωτώμενοι απάντησαν:

Ερωτώμενος 2: *«Δεν είχα κάποιο πρόβλημα», νομίζω καλοί ήταν οι δάσκαλοι και τα βιβλία τους.»*

Ερωτώμενος 4: *«Έκαναν τα ίδια βιβλία με την Ελλάδα, με τα τετράδιά τους, τις εξετάσεις τους. Στο τέλος της χρονιάς διοργάνωναν και γιορτούλες, πολύ καλά ήταν.»*

Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι τα άτομα της πρώτης γενιάς δεν είχαν εντοπίσει κάποια προβλήματα στην ελληνόφωνη εκπαίδευση της Αυστραλίας. Το γεγονός αυτό ίσως οφείλεται και στο 'χαμηλό μορφωτικό επίπεδο', το οποίο δεν τους επέτρεπε να ανιχνεύσουν την ύπαρξη δυσλειτουργιών στην εκπαίδευση. Όπως ενδεικτικά αναφέρει ένας από τους ερωτώμενους :

Ερωτώμενος 3: *«Τι να σου πω κοπελιά μου, εγώ καλά τα έβλεπα τα βιβλία τους, έκαναν και τα βασικά μαθήματα , ιστορία, γραμματική, γλώσσα.»*

Από τις συνεντεύξεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι η πρώτη γενιά είναι σαφώς πιο προσκολλημένη στο ελληνικό στοιχείο, στην ανάμνηση της πατρίδος και στην ανάγκη διατήρησης των ελληνικών εθίμων, απ' ότι η δεύτερη γενιά. Το ίδιο φαινόμενο συναντάται και στη σχολική εκπαίδευση των παιδιών σε ελληνικά σχολεία της Αυστραλίας, όπου η πρώτη γενιά θεωρεί απαραίτητη μια τέτοιου είδους μόρφωση, ενώ η δεύτερη γενιά όχι.

5.4 Οι σχέσεις της εκκλησίας με τις κοινότητες

Οι Έλληνες της Αυστραλίας έχουν μια σχετική επαφή με τις ορθόδοξες εκκλησίες της ενορίας, ακολουθώντας τις τυπικές διαδικασίες της τέλεσης μυστηρίων όπως εκείνα του γάμου και τα βαφτίσια. Παρόλα αυτά, δεν έχουν μια στενότερη επαφή με την εν λόγω θρησκεία, γεγονός το οποίο συναντάται πολύ έντονα στα άτομα της δεύτερης γενιάς. Έτσι στην ερώτηση « η ορθοδοξία, σε ποιον βαθμό θα λέγατε ότι προσδιορίζει τη δική σας ταυτότητα ; » οι ίδιοι απάντησαν :

Ερωτώμενος 2: *«Είμαι χριστιανός ορθόδοξος, σε αυτόν τον θεό πιστεύω, έτσι έμαθα από μικρός. Πάντα στις μεγάλες γιορτές μαζευόμαστε και περνάμε καλά.»*

Ερωτώμενος 3: *«Μέτρια, ούτε το αρνούμαι, το αποδέχομαι αλλά μέχρι ένα βαθμό, χωρίς υπερβολή.»*

Ερωτώμενος 5: *«Πηγαίνω στην εκκλησία κάθε Χριστούγεννα, Πάσχα, μαζευόμαστε όλοι εκεί, όπως κάθε χρόνο.»*

Ερωτώμενος 8: *«Όχι, δεν ξέρω ,από μικρό με πηγαίνανε στην εκκλησία, τώρα πια δεν πηγαίνω τόσο πολύ, τα παιδιά μου με τους παππούδες πηγαίνουν. »*

Ερωτώμενος 9: *«Δεν ξέρω, δεν έχω μελετήσει και άλλες θρησκείες για να δω ποια μου ταιριάζει.»*

Ως εκ τούτου, οι συνεντεύξεις έδειξαν ότι ο ρόλος της εκκλησίας είναι περισσότερο κοινωνικός και όχι πρωταγωνιστικός στις ζωές των ατόμων της διασποράς γεγονός που αναδεικνύεται από τις σχετικές απαντήσεις στην ερώτησή μας « πώς κρίνετε το έργο της ελληνορθόδοξης εκκλησίας; ».

Ερωτώμενος 3: *«Είχανε δημιουργήσει δικά τους σχολεία, έχουν κάνει κάποιο έργο αν και μεταξύ τους είχαν κάποιες διαμάχες.»*

Ερωτώμενος 7: *«Ο ρόλος της εκκλησίας? Ε, τι να σου πω τώρα, είναι ένας τρόπος να βρισκόμαστε όλοι οι συγγενείς από την Ελλάδα..»*

Στηριζόμενοι στην έρευνά μας, διαπιστώσαμε ότι ο ρόλος των κοινοτήτων στην καθημερινότητα των μεταναστών πρώτης γενιάς που κατοικούν στην Αυστραλία είναι αδιαμφισβήτητος. Οι κοινότητες λειτουργούν ουσιαστικά ως μια ελληνική εστία προκειμένου να συσπειρώνονται οι Έλληνες προκειμένου να λειτουργήσουν σχολεία, να οργανωθούν τελετές και γιορτές κάθε είδους καθώς και αθλητικά και κοινωνικά γεγονότα. Η δεύτερη γενιά απέχει εντελώς από κάθε τέτοιου είδους επαφή. Έτσι στην ερώτηση σχετικά με το ρόλο των ελληνικών κοινοτήτων και το είδος των σχέσεων που έχουν αναπτύξει με αυτές οι Έλληνες μετανάστες της Αυστραλίας απάντησαν:

Ερωτώμενος 4: *«Στις κοινότητες πηγαίναμε για να μας πουν για διάφορα γεγονότα που θα γινότουσαν. Κανονίζαμε τις ταβέρνες και τις γιορτές. Ο καθένας πλήρωνε μια μικρή συνδρομή κάθε χρόνο για να την στηρίζουμε, δεν ήταν πολύ ακριβά .»*

Ερωτώμενος 5: *«Κοίταξε, κάθε περιοχή είχε και την δικιά της κοινότητα. Υπήρχαν πολλές δηλαδή. Θέλαμε να ανήκουμε κάπου, να είχαμε σχέσεις με την Ελλάδα και τους Έλληνες. .»*

Ερωτώμενος 10: *«Κοινότητες ελληνικές ε? Δεν έχω πάει ποτέ σε καμία, δεν έχω να σου πω τίποτα. Οι γονείς μου θα ξέρουν.»*

Οι κοινότητες των Ελλήνων της Αυστραλίας παίζουν σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της ταυτότητας των μελών, την επιβίωση τους ως ξεχωριστή εθνοτική ομάδα και την ανάγκη αλληλοβοήθειας και συνεργασίας. Οι σχέσεις των κοινοτήτων με τη κανονική εκκλησία δεν είναι ιδιαίτερα στενές, δεν

έχουν αναπτυχτεί επαρκώς. Και οι δυο γενιές δεν επισκέπτονται τακτικά την εκκλησία, παρόλα αυτά δηλώνουν χριστιανοί ορθόδοξοι. Συμπερασματικά αξίζει να λεχθεί ότι οι πρώτης γενιάς Έλληνες μετανάστες της Αυστραλίας, παρακολουθούν ελληνικές θεατρικές παραστάσεις σε αντίθεση με τους μετανάστες που ανήκουν στην δεύτερη και τρίτη γενιά, το ίδιο συμβαίνει και με τα μουσικά τους ακούσματα, την ανάγνωση βιβλίων και έντυπου τύπου, ωστόσο όλοι συμμετέχουν στα φεστιβάλ. Συχνά η πολιτισμική τους παρουσία, ευοδώνεται και μέσα από την συμμετοχή σε ερασιτεχνικές χορευτικές ομάδες, θεατρικούς συλλόγους, ποδοσφαιρικούς ομίλους και χορωδίες.

Κεφάλαιο 6

Συμπεράσματα και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Οι Έλληνες, αποτελούν μια εθνική ομάδα της πολυπολιτισμικής Αυστραλίας. Η οργάνωση, οι συνήθειες, ο τρόπος ζωής τους και οι πολιτιστικές τους δραστηριότητες, μάς βοηθούν να κατανοήσουμε από την μια, την ίδια την ελληνική κοινότητα, και από την άλλη, την ήδη υπάρχουσα αυστραλιανή κοινότητα γενικότερα, την κουλτούρα της οποίας επηρεάζουν άμεσα και έμμεσα με τον δικό τους τρόπο ζωής και ειδικότερα στις πόλεις που είναι οργανωμένος ο μεγαλύτερος αριθμός των Ελλήνων.

Όπως αναφέραμε στο αρχικό κομμάτι της διπλωματικής εργασίας, το κύριο μεταναστευτικό ρεύμα προς την Αυστραλία σημειώθηκε μεταξύ 1952 και 1972. Το μεγαλύτερο ποσοστό των Ελλήνων διέθετε περιορισμένη σχολική εκπαίδευση και προερχόταν από αγροτικές περιοχές. Τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '50, οι μετανάστες αντιμετώπιζαν έντονο πρόβλημα προσαρμογής και επιβίωσης στην Αυστραλία, ιδιαίτερα εκείνο του κοινωνικού αποκλεισμού και των ξενοφοβικών προκαταλήψεων. Τις τελευταίες δεκαετίες δεν παρατηρούνται παρόμοια έντονα φαινόμενα και οι διαφορές στην κουλτούρα και στη γλώσσα είναι εμφανείς, χωρίς ν' αποτελούν εμπόδιο στην αφομοίωση, στην ενσωμάτωση και στο σεβασμό των διαφορών μεταξύ των πολιτών της πολυπολιτισμικής, υβριδικής αυστραλιανής κοινωνίας.

Από τη μελέτη του θεωρητικού μας υλικού επισημαίνεται ότι οι Έλληνες ομογενείς οργανώθηκαν σε κοινότητες προκειμένου να ανήκουν σε ένα προστατευτικό και ζεστό ελληνικό περιβάλλον. Αρκετές από τις εκδηλώσεις των εν λόγω κοινοτήτων έχουν κυρίως θρησκευτικό, κοινωνικό ή καλλιτεχνικό χαρακτήρα,

παρουσιάζοντας τον εαυτό τους ως μια ενιαία εθνοτική ομάδα με δική της ιστορική ταυτότητα. Εκτός από τις συλλογικές εκδηλώσεις, η κάθε τοπική κοινότητα οργανώνει για τα μέλη της διάφορες γιορτές, για καθαρά κοινωνικούς και ψυχαγωγικούς σκοπούς, οι οποίες θεωρούνται επίσης πολύ σημαντικές για την διατήρηση των εθίμων. Τα πολιτιστικά φεστιβάλ, οι παραδοσιακοί χοροί, τα χορευτικά συγκροτήματα και η μουσική, προσφέρουν μορφές συλλογικότητας αφού αποτελούν έναν κώδικα επικοινωνίας. Μέσα από την διεξαγωγή του ερευνητικού μας εγχειρήματος προκύπτει το συμπέρασμα ότι, με την πάροδο των χρόνων, οι Έλληνες της δεύτερης γενιάς δεν εντάσσουν στην καθημερινότητα τους παρόμοιες μορφές έκφρασης με εκείνες των γονιών τους (πρώτη γενιά), ενώ τα παιδιά της δεύτερης γενιάς πλέον δεν έχουν καλλιεργήσει μια επαφή και επικοινωνία με την Ελλάδα, με αποτέλεσμα να αποδεσμεύονται από τα πρότυπα των προγόνων τους. Επιπλέον, οι νέοι γονείς προτιμούν τα παιδιά τους να αφομοιωθούν στο αυστραλιανό κοινωνικό σύστημα, παρά να διατηρήσουν την ιδιαιτερότητα τους μέσα στην πολυτυπία της αυστραλιανής κοινωνίας, ενώ, και τα προσόντα τους είναι ήδη πολλά, και η κοινωνική κατάσταση γύρω τους είναι πολύ διαφορετική.

Οι κοινότητες των Ελλήνων μεταναστών ήταν κυρίως εθνοκεντρικές και θρησκευτικές εστίες, με σκοπό τη διατήρηση των ιδεολογιών. Η μαζική μετανάστευση του 1960 δημιούργησε την ανάγκη για ανάπτυξη μιας συστηματικής κοινοτικής και εκκλησιαστικής δραστηριότητας. Η εκκλησία και οι κοινότητες μπόρεσαν να επεκτείνουν τις υποδομές τους και να αναπτύξουν τις κοινωνικές και εκπαιδευτικές τους υπηρεσίες, συχνά με τη συγχρηματοδότηση των αυστραλιανών κρατικών υπηρεσιών. Βιβλιογραφικά προκύπτει μια πολύ δεμένη εικόνα μεταξύ εκκλησίας και χριστιανών, με το ρόλο της πρώτης αρκετά ενεργό σε διαφορές εκφάνσεις της ζωής των Ελλήνων. Παρόλα αυτά, όπως ανέδειξε η παραπάνω έρευνα, υφίσταται η θρησκευτική πίστη χωρίς να συνοδεύεται από διαρκή, καθημερινή συμμετοχή στα θρησκευτικά δρώμενα.

Η σημασία της οικογένειας, των συγγενικών και φιλικών δεσμών είναι από τις βασικές αξίες που οι μετανάστες μεταφέρουν μαζί τους. Μπορεί να δέχονται επιδράσεις από το περιβάλλον εγκατάστασής τους, αλλά στη βάση τους, παραμένουν αναλλοίωτες.

Η γλώσσα και η γλωσσική διδασκαλία είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Όπως αποδείχθηκε μέσω της ποιοτικής έρευνας που παρουσιάστηκε παραπάνω, οι Έλληνες της πρώτης γενιάς προτιμούσαν να διασφαλίσουν τη διατήρηση της ελληνικής γλώσσας και προέτρεπαν τα παιδιά τους να διδάσκονται ελληνικά σε δημόσια και ιδιωτικά σχολεία. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα της Αυστραλίας, όπως διαφαίνεται στο βιβλιογραφικό μέρος, αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα (οικονομικά, έλλειψη δασκάλων, διδακτικού υλικού, εκπαιδευτικής πολιτικής κ.ά.) Ωστόσο, οι ερωτώμενοι οι οποίοι ανήκαν στην πρώτη γενιά μεταναστών δεν αναφέρθηκαν στις ανωτέρω δυσκολίες, είτε επειδή δεν τις αντιλαμβάνονταν λόγω του χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, είτε λόγω της ουτοπικά ωραιοποιημένης εικόνας που

είχαν δημιουργήσει, αφού για αυτούς, το ελληνικό σχολείο αποτελούσε τον συνδετικό κρίκο μεταξύ των δυο χωρών.

Η παρουσία των Ελλήνων αναδεικνύεται επίσης μέσα από μια σταθερή πολιτιστική αλληλεπίδραση και συμμετοχής σε πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και τη συνάντησή της με την ελληνική κουλτούρα και ταυτότητα. Όπως προκύπτει από την έρευνά μας, η νεολαία συμμετέχει περιστασιακά σε πολιτιστικές εκδηλώσεις και δεν έχει τόση ανάγκη να παρευρίσκεται στα πολιτιστικά δρώμενα, διότι είναι ενταγμένη στην ευρύτερη αυστραλιανή κοινωνία. Εξάλλου, οι εν λόγω πολιτισμικές εκφάνσεις είναι δημιούργημα κυρίως της πρώτης γενιάς, διότι επιζητούσαν τη συντροφιά των συμπατριωτών τους που βρίσκονταν στην ίδια κατάσταση. Οι ίδιοι εκφράζονται και αναδεικνύουν την ελληνικότητά τους μέσα από τη γλαφυρότητα των ελληνικών λογοτεχνικών κειμένων, την αποτύπωση της ελληνικής ταυτότητας στον τύπο, την καλλιτεχνική έκφραση μέσω του ελληνικού θεάτρου, της μουσικής και της τέχνης.

Ολοκληρώνοντας το παραπάνω πόνημα, ως ερευνητικές προτάσεις, δε θα μπορούσαν να παραλειφθούν τα ακόλουθα: Η μελέτη του τρόπου με τον οποίο η φθίνουσα πολιτισμική παρουσία των Ελλήνων θα αποτραπεί. Η ποσοτική παρουσίαση της πολιτισμικής παρουσίας των Ελλήνων μέσα από στατιστικά δεδομένα. Η ποιοτική διερεύνηση των αιτιών για τα οποία η τρίτη κυρίως γενιά αποκόπτεται από τον ελληνικό πολιτισμό.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσση

Αγτζίδη, Β. (2016). *ΔΙΑΣΠΟΡΑ: Η δύναμη του ελληνισμού*. Hellenic Resources Network. Ανακτήθηκε 20 Ιουνίου 2016 από, <http://www.hri.org/forum/diaspora/diaspora/diaspora.html>

Βεντούρα, Λ. (2006). Διασπορά, Παγκοσμιοποίηση και Συλλογικότητες, στα *Σύγχρονα θέματα*, τχ 92, 2006

Βείκου, Μ. & Λαλαγιάννη, Μ. (2016). *Μετανάστευση. Κοινωνικές και πολιτισμικές εκφάνσεις. Θεωρητικά σχήματα, εννοιολογικοί προσδιορισμοί και ορολογία*. Αθήνα: εκδ. Πρόγραμμα Κάλλιπος

Cohen, R. (2003). *Παγκόσμια Διασπορά*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης.

Δαμανάκης, Μ. (2007). *Ταυτότητες και Εκπαίδευση στη διασπορά*. Αθήνα: Gutenberg.

Dufoix, S. (2010). *Η διασπορά*, Αθήνα: Νήσος.

Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ. (2012). *Η Ελληνική διασπορά στην Αυστραλία*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης.

Green, N. (2002). *Οι δρόμοι της μετανάστευσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλας.

Ιωσηφίδης, Θ., (2003), *Ανάλυση Ποιοτικών Δεδομένων στις Κοινωνικές Επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική

Καναράκης, Γ. (2007). Η θεατρική δημιουργία των Ελλήνων στην πολυπολιτισμική Αυστραλία. Στο *Θέατρο, Διασπορά και Εκπαίδευση*, 22-23 Ιουλίου 2006. (σσ. 43-50). Ρέθυμνο: Ε.ΔΙ.ΑΜ.ΜΕ.

Κατσιαρδή, Ο. & Καρδάσης, Β. κ.α. (2006). *Οι Έλληνες στη διασπορά 15ος - 21ος αι*. Αθήνα: Βουλή των Ελλήνων.

Λαζαρίδη, Γ. & Αμίτσης, Γ. (2001) : «*Νομικές και κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα*», Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης.

Λουκάτος, Δ.(1977) *Εισαγωγή στην Ελληνική Λαογραφία*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα.

Ντουμάνης, Ν. (2004) «*Οι Έλληνες της Αυστραλίας*» στο Clogg, R. (επιμ.) *Η Ελληνική Διασπορά στον Εικοστό Αιώνα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Robin, C. (2003). *Παγκόσμια Διασπορά*. Αθήνα: Παπαζήσης

Σηφάκη, Ε. (2008). Όψεις των διασπορικών ταυτοτήτων στον ελληνικό κινηματογράφο. Στο: Μ. Δαμανάκης (επιμ.) (2008), *Παγκοσμιοποίηση και Ελληνική Διασπορά*, τομ.Ι, Πρακτικά Συνεδρίου (Ρέθυμνο 29 Ιουνίου-1 Ιουλίου 2007), Ρέθυμνο, 241-252.

Τάμης, Α. (2012). Ελληνισμός της Αυστραλίας: Εγκατάσταση, ωρίμανση, μετεξέλιξη. Στο Κόντης Α-Τάτσης Ν.(επιμ). *Η Ελληνική διασπορά στην Αυστραλία* (σσ. 27-70). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης

Τάμης, Α. (2001). *Ελληνόγλωσση εκπαίδευση στην Αυστραλία. Η σημερινή κατάσταση της Ελληνικής*. Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.

Τσεφαλά,Ε. (2009). *Έλληνες θεατρικοί συγγραφείς του παροικιακού θεάτρου στην μεταπολεμική Αυστραλία* , Μελβούρνη: Κόσμος.

Τσιανίκας, Μ. (2009). *Το ελληνικό στοιχείο του Ρίβερλαντ*. Adelaide: The Flinders University of South Australia.

Φίφης, Χ.Ν. (2007). *Ο ελληνοαυστραλιανός Τύπος της περιόδου 1960-1975: Πόλωση, δύσκολες προσαρμογές και σταδιακή εκτόνωση*. Adelaide: The Flinders University of South Australia.

Χουρδάκης, Α. (2008). Η διδασκαλία της ελληνικής ιστορίας στην ελληνική διασπορά στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Στο Δαμανάκης, Μ. (επιμ.) *Διεθνές Συνέδριο Παγκοσμιοποίηση και ελληνική διασπορά*, 29 Ιουνίου-1 Ιουλίου 2007. (σσ. 160-196) . Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

A-Alexiou, P. (2005). Diaspora and Colonization in Australia in the 1920's: The case of Alekos Doukas's Migrant 'Voyage South'. *A journal for Greek letters*, Vol 13. Retrieved 9 May 2016 from

<http://openjournals.library.usyd.edu.au/index.php/MGST/article/view/6285/6928>

Arvanitis, E. (2004). Greek Ethnic Schools in a Globalising Context. *Journal of Modern Greek Studies*, Vol 11-12, pp.241-257.

Bhat, I. (2015). Diaspora, Colonialism and the main postcolonial theories. *Worldwide Journal of Multidisciplinary Research and Development*, Vol 1 (No1), 6-9. Retrieved 15 June, 2016 from <http://wwjmr.com/vol%201/issue%201/pdf/22.1.pdf>

Bottomley, G. (1992) *From Another Place. Migration and the Politics of Culture*, Cambridge University Press, Cambridge.

Bianco, J. (2009). *Second languages and Australian schooling*. Australia : ACER .Retrieved 22 June, 2016 from

<http://research.acer.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1007&context=aer>

Brettel, C. & Hollified, J. (2000). *Migration Theories Talking across Disciplines*. New York-London: Routledge.

Cleland, A. (2013). *The Pear Tree: A study of Greek-Australian families 50 years after migration*. Adelaide: Flinders University .

Damoussi, J. & Warhaft, M. et al, (2010). *A Journal for Greek letters*, 14 pp 7-25 doi <http://openjournals.library.usyd.edu.au/index.php/MGST/article/view/5986/6551>

Gilchrist, H. (1997). *Australians and Greeks*. Halstead Press: Sydney .

Keays, S. (2004). *Yassou, Souvlakia and Paniyiri: Adapting Greek Culture for Australians*. Queensland: QUT.

Martin, S. (2014). *Evolving Trends from the Early Twentieth Century to the Present*. New York: Cambridge University Press.

Mousoulis, B. (1999). Is Your Film Language Greek? Some Thoughts on Greek-

Australian Film-makers. Senses of Cinema, Retrieved 20 October, 2016 from
«<http://sensesofcinema.com/1999/1/greek/>»

Mitchell, T. (1992). Wogs still out of work: Australian television comedy as colonial Discourse. *Australasian Drama Studies* 20:119-133.

Rapport, N. & Dawson, A. (2001). *Migrants of Identity*. Oxford-New York: Berg.

Tamis, A. (2009). *Greek migration and settlement in Oceania*. In K. Loukeris, & K. Petrakis (Eds). *The roads of the Greeks* (pp. 414-473). Athens: Polaris Publishing

Tamis, A. (2010). *Greek language and culture in Australia*. In A. M. Tamis, C.J. Mackie, & S. Byrne (Eds). *Philathenaios, studies in honour of Michael J. Osborne*. Athens: Greek epigraphic Society.

Tsionovas, D. (2009). *Greek Diaspora and Migration since 1700*, Ashgate: England.

Tsounis, M. (1975). *Greek communities in Australia*. A.N.U.P: Canberra.

Tsolidis, G. (1995). "The Greek-Australian families". In *families and Cultural Diversity in Australia*, ed. R. Hartley. Victoria: Ministry of Education.

Yiannakis ,A & O'Donoghue, T (2011). A Qualitative Study of the Teaching of Modern Greek in Western Australia under the 'Seconded Teachers from Greece Scheme': Implications for Other Similar Schemes. *Australia Journal of Teacher Education* , Vol 36 (No11), 1-13. Retrieved April 11, 2016 from
<http://ro.ecu.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1717&context=ajte>

Διαδικτυακοί τόποι

Για πληροφορίες που αφορούν στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό, μεταβείτε στην ιστοσελίδα

<http://www.ediamme.edc.uoc.gr/diaspora2/index.php?id=20,51,0,0,1,0> Ανακτήθηκε στις 16/7/16

Για πληροφορίες που αφορούν στην λογοτεχνία της διασποράς, μεταβείτε στην ιστοσελίδα: <http://openjournals.library.usyd.edu.au/index.php/MGST/article/viewFile/6457/7106> Ανακτήθηκε στις 10/6/16

Για πληροφορίες που αφορούν στην φύση των κοινοτήτων, μεταβείτε στην ιστοσελίδα: <http://cec.vcn.bc.ca/mpfc/modules/com-whag.htm> Ανακτήθηκε στις 8/5/16

Για πληροφορίες που αφορούν στις εκκλησίες της Αυστραλίας, μεταβείτε στις ιστοσελίδες: <http://home.it.net.au/~jgrapsas/pages/main.htm> και http://www.go4ad.org.au/church_of_st_george.html. Ανακτήθηκαν στις 3/6/16

Για πληροφορίες που αφορούν στα γλωσσικά χαρακτηριστικά της ομογένειας, μεταβείτε στην ιστοσελίδα: <http://el.sae.gr/?id=13230> Ανακτήθηκε στις 13/7/16

Για πληροφορίες που αφορούν στις εκκλησίες της ελληνικής κοινότητας, μεταβείτε στην ιστοσελίδα : https://www.greekcommunity.com.au/gocmv_public/index.php/el/churches Ανακτήθηκε στις 10/7/16

Για πληροφορίες που αφορούν στην εργασιακή απασχόληση των ελλήνων της Αυστραλίας, μεταβείτε στην ιστοσελίδα: <http://www.hellenicparliament.gr> .Ανακτήθηκε στις 28/4/16

Για πληροφορίες που αφορούν στατιστικά στοιχεία που αφορούν τους ομογενείς της Αυστραλίας μεταβείτε στην ιστοσελίδα <http://www.abs.gov.au/websitedbs/D3310114.nsf/home/home?opendocument> ανακτήθηκε 25/9/2016

Παράρτημα 1

Οδηγός συνέντευξης

Αριθμός συνέντευξης ..... Διάρκεια.....

Ημερομηνία ..... Τρόπος καταγραφής.....

Τόπος..... Ολοκληρώθηκε ομαλά.....

Όνομα συνεντευξιαζόμενης ..... Παρατηρήσεις.....

Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Ηλικία	
Οικογενειακή κατάσταση/ Αριθμός παιδιών	
Μορφωτικό επίπεδο	
Επαγγελματική κατάσταση	
Ιθαγένεια	

1^{ος} ερευνητικός άξονας

Ο χρόνος και τα αίτια της μετανάστευσης

1. Πότε εγκατασταθήκατε, εσείς ή η οικογένεια σας στην Αυστραλία

Σήμερα σε ποια χώρα μένετε;

2. Θα χαρακτηρίζατε την οικογένειά σας ως μια ελληνική οικογένεια (1^{ης} γενιάς 2^{ης}....)

3. Τι υπηρεσία έχετε;

4. Για ποιον/ποιους λόγους, εσείς ή η οικογένειά σας, φύγατε από την Ελλάδα

2^{ος} ερευνητικός άξονας

Η δομή της οικογένειας και γλώσσα

5. Ο-η σύζυγός σας είναι....
6. Τα παιδιά σας θα θέλατε να παντρευτούν κάποιον ίδιας εθνικότητας η κάποιον Έλληνα...;
7. Τα παιδιά σας μιλούν τα ελληνικά; Με ποια γλώσσα έχουν την μεγαλύτερη ευχέρεια ;
8. Γενικά, αισθάνεστε πιο άνετα και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στον εαυτό σας, όταν μιλάτε τα ελληνικά ή Αγγλικά;
9. Τα παιδιά σας έχουν φοιτήσει, φοιτούν ή θα θέλατε να φοιτήσουν σε σχολείο της χώρας διαμονής (αγγλικά) ,σε δίγλωσσο σχολείο (μια γλώσσα είναι τα ελληνικά),σε σχολείο της χώρας διαμονής και μετά στο ελληνικό σχολείο, σε ελληνικό σχολείο....)
10. Σε γενικές γραμμές από όσο ξέρετε, θα λέγατε ότι το ελληνόφωνο σύστημα εκπαίδευσης στη χώρα διαμονής είναι αποτελεσματικό;
11. Και ποια κατά τη γνώμη σας είναι τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ελληνόφωνη εκπαίδευση στη χώρα διαμονής;

3^{ος} Ερευνητικός άξονας

Οι σχέσεις με την Εκκλησία και κοινότητες

12. Η ορθοδοξία, σε ποιόν βαθμό θα λέγατε ότι προσδιορίζει τη δική σας ταυτότητα;
13. Πως θα κρίνατε το έργο της ελληνορθόδοξης εκκλησίας;
- 14 Περιγράψτε μου τον ρόλο των ελληνικών κοινοτήτων; Εσείς τι είδους σχέσεις είχατε αναπτύξει με αυτές τις κοινότητες;

4^{ος} Ερευνητικός άξονας τέχνες και πολιτισμός

15. Τι είδους μουσική ακούτε;
16. βλέπετε θεατρικές παραστάσεις ,αν ναι τι είδους και σε ποία γλώσσα;
17. Οι έλληνες της Αυστραλίας διοργανώνετε εκδηλώσεις- φεστιβάλ ;
18. Διαβάζετε βιβλία- εφημερίδες; Αν ναι τι είδους;;
19. Συμμετέχετε σε συλλόγους; (ΚΑΠΗ, αθλητικούς ομίλους, χορωδίες, θεατρικές ομάδες κα)

Παράρτημα 2

Απογραφή Ελλήνων Μεταναστών στην Αυστραλία

Απογραφή	Αριθμός Ελλήνων μεταναστών
1901	878
1947	12.291
1961	77.333
1971	160.200
2001	116.530
2006	109.980

Australian Bureau of Statistics:

<http://www.abs.gov.au/websitedbs/D3310114.nsf/home/home?opendocument>

ανακτήθηκε 25/9/2016

Παράρτημα 3
Τύπος και αριθμός οργανωμένων φορέων του Ελληνισμού,
συμπεριλαμβανομένων και των κυπριακών σωματείων και
κοινοτήτων, της Αυστραλίας.

Τύπος Οργάνωσης	Σύνολο
Κοινότητες	52
Ενορίας	64
Κοινότητες – Ενορίες	66
Παρά – εκκλησιαστικοί Φορείς	35
Αθλητικά Σωματια	66
Πολιτιστικά	73
Κοινωνικής Πρόνοιας	34
Πολιτικές Οργανώσεις	16
Πατριωτικά	66
Εκπαιδευτικοί φορείς	49
Εθνοτοπικιστικά σωματεία	13
Αυστραλοελληνικά	496
ΣΥΝΟΛΟ Αναγν. Σωματείων	43

(Τάμης,Α,2009:17-18)

Παράρτημα 4

Ελληνικές ορθόδοξες κοινότητες της Αυστραλίας

Όνομα Κοινότητας	Διεύθυνση	Τηλέφωνο / Φαξ	Web Site / E-mail
Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Μελβούρνης και Βικτώρια	6 Easey Street Collingwood Victoria 3066 Australia	+61 3 9662 2722 +61 3 9663 3130 Fax	http://www.greekcommunity.com.au
Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Νέας Νότιας Ουαλίας	206 - 210 Lakemba St Lakemba NSW 2195 Australia	+61 (02) 9740 6022 +61 (02) 9740 6842 +61 (02) 9740 6362 Fax	http://www.goc.com.au
Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Νοτίου Αυστραλίας	262 Franklin Street Adelaide, SA 5000 Australia	+61 8 8231 4307 +61 8 8118 2043 Fax	http://www.gocsa.org.au admin@gosca.org.au
Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Αγίου Γεωργίου Βρισβάνης	33 Edmondstone Street, South Brisbane Qld 4101 Australia	+61 7 3844 3669 +61 7 3844 0967 Fax	http://www.gocstgeorge.com.au/ info@gocstgeorge.com.au
Ελληνική Κοινότητα Δυτικής Αυστραλίας	20 Parker Street Northbridge, Western Australia, 6003 Australia	+61 8 9328 5141 +61 8 9227 9652 Fax	http://www.hcwa.org/ info@hcwa.org
Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Καμπέρρας	Cnr Wentworth Ave. & Telopea Park, Kingston, ACT 2604 Australia Postal Address: G.P.O. Box 208 ACT 2601 Australia	+61 6295 1460 +61 6286 8764 Fax	greekcom.act@bigpond.com
Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Ντάργουιν	92 Cavenagh St. Darwin, Northern Territory, 8000 Australia	+61 8 8981 7203	
Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Χόμπαρτ	69 Federal St North Hobart TAS 7000 Australia	+61 3 6231 0822	

(Τάμης.Α,2009:17-18)